

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OBE-2023-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Sluttdato:	25-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen		
Flowkode:	203 BACH301 1 OBE 2023 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	212

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	11953

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	50
Andre medlemmer i gruppen:	211

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

BACHELOROPPGAVE

Å kommunisere før ordene kommer: En studie om bruk av tegn-til-tale med ett- og toåringer i barnehagen.

Preverbal Communication: A Study of the use of Sign-supported Speech with Toddlers in Kindergarten.

Kandidatnummer: 211 & 212

Barnehagelærerutdanningen - BACH301

Fakultet for lærerutdanning kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Eli Steinum

Innleveringsdato: 25.05.2023

Antall ord: 11 953

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Som barnehagelærerstudenter er vi nå ferdig med vår siste oppgave i utdanningen; bacheloroppgaven!

Først og fremst ønsker vi å takke vår veileder Eli Steinum for å både ha gitt oss god veiledning underveis i skriveprosessen, men også for å være den som inspirerte oss til å velge å skrive om tegn-til-tale, gjennom undervisningen vi har hatt med henne.

Videre ønsker vi å takke respondentene for at dere satt av tid til å svare på spørreskjemaet vårt. Vi setter stor pris på svarene deres, som har hjulpet oss å utforme oppgaven og svare på problemstillingen.

Vi vil også takke Høgskulen på Vestlandet, og Kjerstin Sjursen spesielt, for å ha startet fordypningen LEK301 – Lek og læring for alle. Den har bidratt til at mange nyutdannede barnehagelærere har fått øynene opp for mulighetene ved tegn-til-tale, og for framtiden har vi et håp om at tegn-til-tale vil få enda større plass i utdanningen.

I tillegg ønsker vi å takke forfatterne bak boken «Tegn-til-tale i barnehage og skole», som kom ut i mars 2023, for å ha bidratt med ny kunnskap rundt tegn-til-tale som vi kunne ta med oss inn i denne oppgaven. Det er en bok som anbefales, dersom man ønsker å lære mer om temaet.

Til slutt ønsker vi å takke hverandre for et godt samarbeid, helt fra metodekurset i desember 2022 frem til innleveringen av bacheloren mai 2023. Våre felles interesser for tegn-til-tale og småbarn var det som ledet fram til problemstillingen vår, og det har vært spennende å skrive en oppgave ut ifra disse interessene. Vi har fordypet oss i temaene tegn-til-tale og småbarn underveis i skriveprosessen, og sitter igjen med mye kunnskap vi håper å kunne bringe med oss inn i barnehagen!

Abstract

The goal of this thesis is to obtain a better understanding of how sign-supported speech is used with toddlers in kindergartens. When a young toddler is starting kindergarten, they often do not have a well-developed vocabulary. How does it feel for them to be left in a new place by their parents, with all the emotions involved, without being able to adequately express themselves?

The Norwegian Framework Plan for kindergarten from 2017, refers to the responsibility of the kindergarten to support children to communicate, contribute, listen, understand, and make sense. By using sign-supported speech, toddlers are offered a different mode of communication, which may help them communicate with the adults and other children in kindergarten. To be able to communicate is essential for a child's well-being. Thus, our thesis highlights sign-supported speech, language development, toddler culture and attachment theory.

This study is based on an online questionnaire, which we sent to 25 kindergartens. The purpose of this is to obtain knowledge of the prevalence of general use of sign-supported speech with toddlers, and insight in how and why it is used this way. Based on the data we collected, we discuss the findings in light of relevant theory and literature.

This thesis is written by two kindergarten teacher students at Høgskulen på Vestlandet, campus Kronstad.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling.....	5
1.2 Problemstilling	6
1.3 Begrepsavklaring.....	7
1.3.1 Tegn-til-tale	7
1.3.2 Allmenpedagogikk og inkludering	7
2.0 Teori	8
2.1 Tegn-til-tale og tegnspråk.....	8
2.1.1 Tegnspråk	8
2.1.2 Tegnspråkets historie og tegn-til-tales fremvekst	8
2.1.3 Bruk av tegn til tale allmenpedagogisk i barnehagen.....	9
2.2 Kommunikasjon	10
2.2.1 Tidlig kommunikasjon	10
2.2.2 Alternativ supplerende kommunikasjon (ASK).....	10
2.2.3 Toddlerkultur og småbarns kommunikasjon med hverandre	11
2.3 Språkutvikling	12
2.3.1 Tegn-til-tale og språkutvikling.....	13
2.4 Barns medvirkning.....	14
2.5 Tilknytning	15
2.5.1 Tilvenning	16
2.5.2 Småbarns tilknytning til hverandre	16
2.6 Hvordan implementere tegn-til-tale i barnehagen	17
3.0 Metode	18
3.1 Valg av metode	18
3.1.1 Spørreskjema	18
3.1.2 Semistrukturert spørreskjema.....	19
3.2 Kvantitativ metode	19
3.3 Utforming av spørsmål	20
3.4 Valg av respondenter og utsending av spørreskjema	20
3.5 Validitet, reliabilitet og generaliserbarhet.....	21
3.6 Metodekritikk.....	22

3.7 Etske hensyn og personvern	23
3.8 Analyse.....	23
4.0 Presentasjon av funn.....	24
4.1 Fullførte besvarelser av undersøkelsen.....	24
4.2 Demografi.....	24
4.3 Hvor mange bruker tegn-til-tale?.....	26
4.4 Bruk av og fordeler med tegn-til-tale	27
4.5 Avsluttende spørsmål.....	34
5.0 Drøfting av funn	35
5.1 Bedre kommunikasjon og språkutvikling.....	35
5.2 Tegn-til-tale allmennpedagogisk	36
5.3 Antall, valg av, og introduksjon av tegn.....	37
5.4 Småbarns medvirkning	38
5.5 Tegn-til-tale i foreldresamarbeidet, tilvenning og tilknytning	39
5.6 Småbarns bruk av tegn selv imellom.....	39
5.7 Kunnskap om tegn til tale	41
6.0 Avslutning	43
6.1 Veien videre	43
7.0 Litteraturliste.....	45
8.0 Vedlegg.....	48

1.0 Innledning

I 2022 gikk 87,7 % av ett- og to-åringer, i Norge, i barnehagen (Statistisk sentralbyrå, 2023). Dette er en stor andel, men hva vet vi om hvordan det er å være yngst i barnehagen? Når de yngste barna begynner i barnehagen, utvider deres verden seg. De er relativt mobile, opplever sterke følelser, og er i starten av sin språkutvikling. De går fra å ha foreldre rundt seg, som sannsynligvis kan forstå deres behov ut fra kroppsspråk, til å plutselig bli plassert med ukjente voksne og barn, ofte før de har et verbalspråk. Hvordan er det å bli forlatt av nære omsorgspersoner, uten å ha et godt nok utviklet verbalt språk til å kunne kommunisere sine behov og ønsker til de nye voksne de møter? Som voksen kan man jo tenke seg hvor frustrerende det er å ofte bli misforstått. Kan tegn-til-tale brukes av personalet for å gjøre hverdagen til de yngste barna lettere? Kan det også tenkes at det er andre fordeler ved å bruke det? Det vil vi se videre på i denne bacheloroppgaven.

I denne oppgaven vil vi starte med å presentere bakgrunnen for valg av problemstilling, og hva den er. Videre vil vi forklare begrepene tegn-til-tale og allmennpedagogikk, som er sentrale for å forstå vår problemstilling. I teoridelen presenterer vi relevant litteratur og forskning. Som metode har vi valgt spørreskjema, som vi vil forklare i metoddelen, og deretter presentere funnene. Videre vil vi drøfte en del av funnene, og koble de opp mot litteraturen fra teoridelen. Avslutningsvis har vi et kort sammendrag og konklusjon, og noen tanker om veien videre.

1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling

Det er gjennom å lære språk man får delta i felleskap med andre mennesker (Høigård, 2019). Behovet for å kommunisere med andre mennesker oppstår ikke først når vi lærer å snakke. I Rammeplanen for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 8) står det blant annet at «Alle barn skal kunne få oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonsevner og språklige ferdigheter». Har man barn med forsinket språkutvikling eller uten verbalt språk på avdelingen, som man med stor sannsynlighet har på en småbarnsavdeling, må man tenke på alternative måter man kan kommunisere på. En av måtene er ved å bruke tegn-til-tale. Men hva skjer hvis man får et barn inn på småbarnsavdelingen som har stort utbytte av tegn-til-tale for å kommunisere og lære språk, men det kun er de voksne på avdelingen kan tegn-til-tale? Hvordan blir da samspillet mellom dette barnet og alle de andre? Vil barnet føle seg inkludert? Og hvis tegn-

til-tale er til hjelp for barn med forsinket språkutvikling, kan det også tenkes at det er nyttig for ett- og to-åringer som ikke har et tilegnet seg et fullverdig verbalspråk enda? Dette synes vi er veldig spennende og ønsker å se nærmere på i denne bacheloroppgaven.

Tradisjonelt sett har tegn-til-tale blitt brukt som et spesialpedagogisk tiltak for barn med forsinket språkutvikling, men vi har valgt å se på den allmennpedagogiske bruken av tegn-til-tale. Bakgrunnen for dette er at vi har fått inntrykk av at flere barnehager nå tar i bruk tegn-til-tale med alle barna, og det ønsker vi å utforske.

Grunnen til at vi velger å sette søkelys på tegn-til-tale med ett- og toåringer, er at de er i starten av sin språkutvikling, og har dermed ikke et fullverdig verbalt språk enda. Som nevnt i innledningen kan det være utfordrende å begynne i barnehagen uten å kunne kommunisere effektivt. Vi er dermed nysgjerrig på om tegn-til-tale kan bedre kommunikasjonen med de yngste, og i så fall på hvilken måte.

En annen grunn til at vi finner det svært interessant å se på den allmennpedagogiske bruken av tegn-til-tale, er at det ikke bare gir barn med behov for tegn-til-tale muligheten til å kommunisere bedre med andre, men at det kan også bidra til økt inkludering. Ved å lære og bruke tegn, kan også andre barn kommunisere bedre med barn som har behov for det, noe som er viktig for å skape et inkluderende miljø i barnehagen.

Med dette som bakgrunn ønsker vi å undersøke hvordan og hvorfor tegn-til-tale brukes allmennpedagogisk med ett- og toåringer, og hvordan personalet i barnehagen velger å bruke det. Vårt håp er å kunne bidra til en større forståelse for hvordan tegn-til-tale kan implementeres som en allmennpedagogisk praksis på småbarnsavdelinger, og hvorfor man burde gjøre det, og dermed få en mer utstrakt bruk.

1.2 Problemstilling

Problemstillingen vår er:

Hvorfor brukes tegn-til-tale allmennpedagogisk med ett- og toåringer i barnehagen, og hvordan arbeider personalet med det?

1.3 Begrepsavklaring

Begrepene vi har valgt å forklare i denne delen er tegn-til-tale og allmennpedagogikk, da de er essensielle for å øke forståelsen for vår problemstilling.

1.3.1 Tegn-til-tale

Tegn-til-tale, også kalt norsk med tegnstøtte, er en forenklet form for tegnkommunikasjon hvor man i en setning bruker ett-to tegn fra tegnspråk sammen med tale, for å understreke eller tydeliggjøre talespråket (Braadland, 2005). Tegnene brukes på de meningsbærende ordene i setningen, for å støtte talespråket (Andresen, 2020). Ifølge Braadland (2023) er hensikten med å bruke tegn-til-tale å få i gang en kommunikasjon og et samspill med andre, ikke å bruke det som et egent språk. Tegn-til-tale er et godt hjelpemiddel for alle barns språkutvikling, og målet med å bruke det er som regel at barna skal utvikle et talespråk eller lære nye ord, og kan derfor også kalles for en metode (Andersen, 2020). Det finnes flere fordeler med bruk av tegn-til-tale som vi vil komme inn på i teoridelen av oppgaven. Bruker man tegn-til-tale er det viktig å respektere det norske tegnspråket, og være klar over at dersom man bruker tegn fra tegnspråk sammen med norsk tale, så snakker man ikke tegnspråk.

1.3.2 Allmenpedagogikk og inkludering

Pedagogikk er vitenskapen om oppdragelse, undervisning og danning. Innen pedagogikk finner vi deldisiplinen didaktikk, som omhandler planlegging, gjennomføring og vurdering av pedagogisk virksomhet (Gunnestad, 2019, s. 15). Allmennpedagogikk betyr en pedagogikk som er felles for alle, det vil i denne sammenhengen si didaktikk for hele barnegruppen. I motsetning er spesialpedagogikk, ifølge Hvidsten (Hvidsten, 2021, s. 19), en egen fagdisiplin som omhandler «opplæring og tilrettelegging for mennesker med særlige behov, ulike diagnoser eller funksjonsnedsettelse».

Allmennpedagogisk er et begrep vi finner i Rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017) der det legges vekt på at det allmennpedagogiske tilbudet skal justeres etter barnas behov og forutsetninger, for å sikre et inkluderende og likeverdig tilbud. Inkludering er, ifølge Gunnestad (2019) en kontinuerlig prosess for at det enkelte barn skal få delta i fellesskapet ut fra sine forutsetninger, og barnehagen må tilrettelegge for både likheten og forskjellene i barnegruppen.

2.0 Teori

I denne delen av oppgaven vil vi gjøre rede for oppgavens teoretiske bakgrunn. Vi har valgt ut litteratur vi mener er viktig for å få en felles forståelse av allmennpedagogisk bruk av tegn-til-tale med ett- og to-åringer, og som er relevant for å senere kunne drøfte funnene fra spørreundersøkelsen.

2.1 Tegn-til-tale og tegnspråk

Tegnene man bruker i tegn-til-tale låner man fra norsk tegnspråk. Det er derfor nødvendig å vite hva tegnspråk er, og se på norsk tegnspråk sin historie, for å få en forståelse og vise respekt for dette språket man låner tegn fra, og forstå hvor tegnene man bruker kommer fra.

2.1.1 Tegnspråk

Norsk tegnspråk er et eget språk, som døve mennesker vanligvis bruker seg imellom. Det er et naturlig språk, som vil si at det har oppstått spontant i kommunikasjonen mellom døve og tunghørte mennesker. Språket har sin egen oppbygging av setninger, som i stor grad er veldig annerledes enn vanlig norsk grammatikk (Braadland, 2005). Håndene blir brukt til å forme tegn, men hele overkroppen blir i stor grad brukt for å kommunisere. Språket får et variert innhold blant annet gjennom variasjon i hastigheten på utførelsen, størrelsen på bevegelsene, og bruk av forskjellige ansiktsuttrykk (Braadland, 2005). Språket er ikke internasjonalt, og varierer dermed fra land til land. Det er få hørende som kan norsk tegnspråk, og det blir dermed et minoritetsspråk som rundt 16 000-20 000 snakker daglig (Halvorsen, 2022).

2.1.2 Tegnspråkets historie og tegn-til-tales fremvekst

I dag har norsk tegnspråk status som et offisielt språk i Norge, men veien dit har vært lang. Døve har, ifølge Peterson (2006), gjennom alle tider følt på et press om å bli mest mulig normale, og tilpasse seg samfunnets krav. I perioden 1970-1985 ble tegnspråknorsk innført som et forsøk på å «normalisere» tegnspråket. Da ble tegn lagt til norsk tale hvor man prøvde å standardisere tegnene (Peterson, 2006). Tanken var at døve skulle lære seg norsk via et tegnspråk som kunne visualisere norsk, noe som førte til at døve måtte kjempe for å få bruke sitt eget språk. Fra 1980-årene skiftet Norges døveforbund syn på tegnspråknorsk, og kjempet i stedet for norsk tegnspråk som offisielt språk i Norge (Peterson, 2006). Likevel ble

ikke norsk tegnspråk akseptert som et fullverdig språk før i 2009 (Rognlid & Suhr, 2023). På grunn av dette, er det viktig å vise respekt for norsk tegnspråk når vi bruker tegn fra dette språket, sammen med tale, for å lære talespråk.

Samtidig som norsk tegnspråk fikk økende aksept som eget språk, vokste det fram en interesse rundt bruk av tegnstøtte til hørende personer med språk- og talevansker.

Psykologspesialist Anne Margrethe Rostad var en av de første her i landet som på 1980-tallet gjorde systematiske nedtegnelser om erfaringer med bruk av tegn hos barn med utviklingshemming, og fant ut at det hadde positiv effekt på utvikling av talespråket (Rognlid & Suhr, 2023). Å bruke tegn-til-tale, som redskap for å fremme og støtte kommunikasjonen og språkutviklingen, for hørende personer er dermed en forholdvis ny praksis (Rognlid & Suhr, 2023). Å bruke tegn-til-tale allmennpedagogisk med alle barn i barnehagen finnes det lite forskning på, men i neste underkapittel kommer vi nærmere inn på en undersøkelse på dette, gjort av Inger Brigitte Torbjørnsen.

2.1.3 Bruk av tegn til tale allmennpedagogisk i barnehagen

Å bruke tegn-til-tale allmennpedagogisk, betyr å bruke det med alle barna på avdelingen. Det å bruke tegn-til-tale sammen med barn som har forsinket språkutvikling er et vanlig spesialpedagogisk tiltak, men vi har fått inntrykk av at flere barnehager tar det i bruk med alle barna. Ifølge Torbjørnsen (2023) velger noen å bruke tegn-til-tale allmennpedagogisk fordi det er bra for alle barns språkutvikling, mens andre bruker det med hele barnegruppen for å inkludere barn som har bruk for det. Torbjørnsen (2023) fant i sin undersøkelse fra 2019 at 57 % av barnehagene i tidligere Hordaland fylke, brukte tegn-til-tale i en eller flere situasjoner. Barnehagelærerne i undersøkelsen mente at tegn var spesielt positivt for flerspråklige barn, barn med forsinket språkutvikling og for de yngste barna. Videre fant hun at 15 % av barnehagene svarte at de brukte tegn med alle barn, altså allmennpedagogisk (Torbjørnsen, 2023).

Da tegn er lettere å ta i bruk enn finmotorikken som trengs for uttale ord (Andresen, 2021) kan man si at tegn-til-tale er justert etter småbarns forutsetninger. Det gjør også at barn med spesielt behov for tegn-til-tale, får ta del i det allmennpedagogiske tilbudet på en likeverdig måte. I Torbjørnsen (2023) sine intervjuer, kom det fram at de voksne i en av barnehagene, fortalte at ettåringene deres hadde stort utbytte av at de voksne brukte tegn, og at man kunne

se på barna at de satte pris på denne måten å kommunisere på. Barnehagelærerne i undersøkelsen til Torbjørnsen (2023) var overbeviste om at tegn er bra for hørende barn.

2.2 Kommunikasjon

Kommunikasjon handler om måten vi forholder oss til hverandre på ved hjelp av ulike uttryksmåter (Andresen, 2020). Formålet er ofte å rette en annens oppmerksomhet mot noe vi vil formidle eller fortelle, mot en begivenhet i omgivelsene, mot en gjenstand eller mot noe vi ønsker å få (Andresen, 2020). Ofte kommuniserer vi for å uttrykke våre behov, utveksle synspunkt og informasjon, og utvikle sosial kontakt (Andresen, 2020). Det finnes flere ulike måter å kommunisere på, som via tekst, bilder og nonverbalt språk, men for flertallet foregår det meste via talespråket. Dersom man av ulike grunner ikke har utviklet et talespråk, har man behov for alternative måter å kommunisere på, noe vi kommer tilbake til i avsnitt 2.2.2.

2.2.1 Tidlig kommunikasjon

Kommunikasjon med småbarn foregår i større grad med nonverbalt språk som kroppsspråk, stemmeleie, mimikk og ansiktsuttrykk. Tidlig kommunikasjon er avhengig av at den voksne og barnet retter oppmerksomheten mot hverandre og tolker hverandres signaler (Andresen, 2020). Kommunikasjonen skjer gjennom at den voksne legger mening i signalene fra barnet, og responderer på disse (Andresen, 2020). Gjennom disse signalene får vi informasjon om barnets behov og ønsker. Hvis barnet ikke blir møtt på sine initiativ, og ikke får øvd på felles oppmerksomhet, kan barnet utvikle språk- og kommunikasjonsvansker (Andresen, 2020). Foreldre kjenner barnet sitt godt og vil som regel forstå barnets signaler. For ansatte i barnehagen er det ikke like lett å forstå signaler, og kommunikasjonen går gjerne ikke like lett med en 1-åring uten talespråk. Da kan tegn-til-tale brukes som et verktøy for å bidra til å gjøre kommunikasjonen mellom barnet og de voksne lettere.

2.2.2 Alternativ supplerende kommunikasjon (ASK)

Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK), er alt som hjelper en person til å kommunisere effektivt når det ikke er tilstrekkelig med tradisjonelle måter å kommunisere på (Andresen, 2020). I barnehageloven §39 står det at «Barn som helt eller delvis mangler funksjonell tale og har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon, skal få bruke

egnete kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmidler i barnehagen» (Barnehageloven, 2005). For noen kan ASK være et permanent alternativ til talespråket, mens for andre kan det være et supplement i visse situasjoner eller i en periode (Andresen, 2020). Eksempel på dette er hvordan vi kan bruke tegn-til-tale i visse situasjoner med småbarn, eller i perioden før talespråket deres er på plass. Tegn-til-tale er dermed en form for ASK. Andre eksempler på ASK er talemaskiner, grafiske symboler og andre kroppslige uttrykk. Det som skiller tegn-til-tale fra en del andre former for ASK, er at man ikke trenger andre hjelpemidler enn hendene og dem har man alltid med seg, og det er derfor enkelt å bruke i de fleste situasjoner i barnehagen (Rognlid & Suhr, 2023).

2.2.3 Toddlerkultur og småbarns kommunikasjon med hverandre

Toddler er en betegnelse for ett- og toåringer. Det kommer av det engelske verbet «toddle» som betyr å stabbe. Toddler er derfor basert på en beskrivelse av hvordan ett- og toåringer beveger seg og kommer seg rundt (Løkken, 2004).

Toddlerne er i stor grad kroppslige når de er sosiale. Ifølge Løkken (2004) er denne kroppslige samhandlingen meningsfull og intensjonal. Hun mener at toddlernes gjentatte lekehandlinger er uttrykk for kultiveringsprosessen mellom toddlerne. Når slike lekehandlinger er blitt etablert som gjentatte og forutsigbare rutiner, kaller hun det toddlerkultur (Løkken, 2004). Hennes hovedfokus ved å synliggjøre og beskrive toddlerkultur, er å gjøre det mer tydelig, både faglig og for samfunnet, at barnehagebarn kan berikes både sosialt og kulturelt ved å ha daglig sosial omgang med andre toddlerne i barnehagen.

Ved å introdusere ett- og toåringer for tegn-til-tale, introduserer man dem for en måte å bruke kroppen på å kommunisere. Dersom tegnbruken blir en del av leken og toddlerkulturen på en avdeling, vil dette videreføre Løkkens (2004) mål om å synliggjøre verdien av små barns samhandling.

Videre skriver Løkken (2004, s. 39-40) om sekundær intersubjektivitet, som vil si at to personer (eller flere) har oppmerksomheten rettet mot et felles tema eller objekt. Denne forståelsen får barn når de er mellom syv og ni måneder gamle. Dette stemmer med Matovich-Noddeland og Noddeland (2017), som sier at babyer er i stand til å begynne å bruke enkle tegn selv fra de er rundt seks til ni måneder. Det som ofte skjer er at barn peker på noe, og det viser at barnet nå forstår hensikter i egne og andres handlinger. Pekegesten viser også at småbarn er klare til og kapable til å bruke tegn (Torbjørnsen & Urdal, 2023), og

bruker det gjerne i sin toddlerkultur. Ifølge Løkken (2004) bruker toddlere ofte egne tegn når de hilser på hverandre. Da kan de for eksempel peke på det nyankomne barnet og smile for å vise glede for at barnet har kommet til barnehagen.

Løkken (2004) poengterer at både verbal- og kroppsspråk kommer ut fra en felles kilde – noe å rette oppmerksomheten mot. Hun beskriver at tilegnelsen av verbalspråk kan begrense menneskets opplevelse, da de uttalte ordene aldri kan dekke hele opplevelsen. Derfor mener hun at det er elementært at mennesker forstår hverandre «i den kroppslige kommunikasjonens sfære» (Løkken, 2004, s. 41).

Askland og Sataøen (2019) sier noe lignende når de beskriver lekesignaler. Lekesignaler er signaler barn gir hverandre for å fortelle at en situasjon er en lek, og kan bestå av blikk, mimikk, stemmebruk, egne måter å snakke på, og kroppsspråk. For eksempel hvis et barn kommer bort til et annet barn og spør om det vil ha brus, mens det smiler lurt og snakker en annen dialekt, forstår det andre barnet at det blir invitert til en pikniklek eller lignende. Slike lekesignaler kan være både verbale og kroppslige, og det er viktig for barn å kunne tolke dem korrekt for å få innpass i lek. Derfor sier de at det å kunne kommunisere på flere nivåer, spesielt forholdet mellom verbal- og kroppsspråk, er en forutsetning for å mestre lek.

At toddlere er utpreget kroppslige i sin samhandling, at de bruker egne tegn i sin toddlerkultur, og at lekesignalene de bruker, kan være i form av tegn, tyder på at ett- og toåringene kan ta i bruk og ha nytte av tegn-til-tale i sin kommunikasjon seg imellom. Torbjørnsen (2023) skriver at det er mest de voksne som bruker tegn, men barna bruker av og til tegn med hverandre når de for eksempel skal hjelpe hverandre. Hun fant at småbarn er nettopp den aldersgruppen som bruker flest tegn selv og har mest utbytte av tegn-til-tale.

2.3 Språkutvikling

Ifølge Høigård (2019) er det å lære språket noe av det viktigste som skjer i et barns liv, da det er gjennom språket vi forstår verden og oss selv, og får delta i fellesskapet med andre mennesker. Å lære seg språk innebærer både å lære selve språksystemet, og hva språket brukes til. I samspillet med andre, tilegner barn seg språk. Høigård (2019) forklarer at både språksystemet og språkbruken læres ved at barnet gjør seg språklige erfaringer, danner hypoteser, prøver de ut, og justerer dem helt til de når fram til den grammatikken og den bruken som gjelder i voksensamfunnet. Barn lærer seg dermed ikke språket ved at den voksne belærer barnet, men ansvaret for at det språklige samspillet er best mulig, ligger hos

den voksne (Høigård, 2019). Barn som kommer fra et hjem med lite språklige ressurser, og som dermed har dårligere forutsetninger for å lære språk, kan fortsatt utvikle et godt språk dersom de får ta del i et stimulerende språkmiljø i barnehagen (Høigård, 2019).

2.3.1 Tegn-til-tale og språkutvikling

Når barna er ett og to år er det vanskelig å vite hvem som senere kan streve med språkutviklingen, og tegn-til-tale kan derfor være et godt hjelpemiddel å bruke med alle barna, for å sikre at alle får en god start på språkutviklingen (Andresen, 2020). Noen foreldre kan være bekymret for at bruk av tegn-til-tale vil hemme barnets utvikling av talespråket, fordi de velger å bruke tegn fremfor tale. Dette er ikke noe man trenger å bekymre seg for, da forskning viser at når barnet lærer å snakke, så vil det legge bort tegnene, og ta i bruk den uttrykksformen som er mest effektiv i kommunikasjonen (Rognlid & Suhr, 2023). I mange tilfeller vil tegn-til-tale fremme og støtte barnets språkutvikling, gjennom at det gir barnet mulighet til å lære språket og kommunisere gjennom bruk av flere sanser. Barna kan både høre ordet og se tegnet, som vil fungere som et visuelt bilde som støtter forståelsen av ordet (Torbjørnsen & Urdal, 2023). Ved å gi alle barn muligheten til å uttrykke seg og kommunisere på flere forskjellige måter, som med tegn-til-tale, kan samspillet holdes i gang på tross av mulige problemer med talespråket (Braadland, 2023).

Studier gjort i USA av Acredolo og Goodwyn (referert i Matovich-noddeland & Noddeland, 2017, s. 36) viser at hørende 2-åringer som har brukt tegn har et betydelig større ordforråd enn vanlig. Studien viste også at 6-åringer som har brukt tegn da de var småbarn leser og skriver bedre, og har bedre forståelse av den grammatiske strukturen i talespråket. Det viser seg at tegn også kan være til hjelp i innlæring av nye begreper og språklige strukturer (Rognlid & Suhr, 2023). Det betyr at selv om barn er godt i gang med å lære talespråket, kan man fortsatt bruke tegn for å lettere lære nye ord. Selv om en del forskning viser at tegn-til-tale bidrar positivt til barns språkutvikling, finnes det annen forskning som viser at det har ingen effekt på det området. En studie i USA gjort på 40 barn i alderen 8-20 måneder og deres mødre, viste at tegn hadde liten eller ingen effekt på vanlige barns språkutvikling (Kirk et al., 2013, referert i Rognlid & Suhr, 2023). Selv om tegn i denne studien ikke ga effekt på barnas språkutvikling, viste den at bruk av tegn bidro til bedre interaksjon og støtte til barna som hadde en forsinket språkutvikling (Kirk et al., 2013, referert i Rognlid & Suhr, 2023).

2.4 Barns medvirkning

Barns medvirkning har bakgrunn i menneskerettighetskonvensjonen og FNs barnekonvensjon. Begge er ratifisert av Norge, og barns medvirkning er nevnt i barnehageloven (2005, § 3) og Rammeplan for barnehagen (2017). Bae (2011) skriver at barns medvirkning blir oppfattet på ulike måter i barnehagene. Noen legger vekt på at det handler om barns selvbestemmelse og individuelle valg, som blant annet kommer til uttrykk i at noen barnehager mener de sikrer medvirkning gjennom barnemøter og at barna får velge mellom et gitt utvalg av aktiviteter. Andre har en mer nyansert oppfatning der medvirkning handler om å bli møtt med respekt for sine uttrykk og synspunkter. Å alltid spørre barn om deres syn gir også et press og ansvar på barn, noe barn kan oppleve som ubehagelig. Barn har også rett til å ikke uttrykke seg.

Barn skal få gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, og barn kan gi uttrykk for sine preferanser og syn på ulike måter. Greve (2014) sier det handler om å anse småbarn som medmennesker og respektere deres behov. I Rammeplanen for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) står det at barna skal få bidra og medvirke til barnehagens innhold og oppleve demokratisk deltakelse, og at det skal være uavhengig av språklige ferdigheter og kommunikasjonssevner. Da bør ansatte bruke en form for ASK, for eksempel tegn-til-tale, og særlig på småbarnsavdeling, hvis også barna uten talespråk skal få bidra og medvirke til barnehagens innhold.

Bae (2011) skriver videre at det finnes en oppfatning om at de yngste barna er for umodne til medvirkning. Dette var imidlertid skrevet i 2011, men det er mulig disse holdningene fortsatt henger igjen i noen grad, spesielt sett i sammenheng med synet på medvirkning som individets rett til selvbestemmelse. Det er viktig å ikke undervurdere små barns evner til å uttrykke seg, og respektere deres mange måter å kommunisere på, som mimikk, kroppsspråk, lek og tegning. Man kan støtte barn i å uttrykke sitt syn, blant annet ved å tilby dem tegn-til-tale som enda en måte å kommunisere på, som er lettere å utføre enn å uttale ordene (Rognlid & Suhr, 2023). Torbjørnsen (2023) skriver at barna selv kan øke kvaliteten på omsorgen de får av personalet ved å bruke tegn-til-tale, og på den måten medvirke i sin barnehagehverdag. Barna i hennes studie brukte tegn i stedet for å gråte i mange situasjoner, og viste betydelig mindre frustrasjon. For eksempel brukte noen barn tegn for «mamma», «pappa» og «jobb» i stedet for å gråte ved leggetid, for å fortelle at de savnet foreldrene sine. Barna kan også lettere kommunisere deres behov, som at det er trøtte eller sultne, før de har talespråket på plass (Matovich-Noddeland & Noddeland, 2017).

2.5 Tilknytning

For de minste barna i barnehagen er tilknytning spesielt viktig. Drugli (2017, s. 43) definerer tilknytning som «det sterke følelsesmessige båndet som barnet etablerer til sine nærmeste omsorgspersoner». Det finnes ulike tilknytningsmønstre, og en tilknytning kan være trygg eller utrygg. En trygg tilknytning er preget av at barnet stoler på at den andre er tilgjengelig, og at barnet vil få omsorg, trøst og hjelp ved behov. Motsatt er en utrygg tilknytning, preget av at barnet ikke stoler på at det vil bli forstått, få trøst og få hjelp til å få dekket sine behov. Trygg tilknytning er viktig for at barnet skal ha det gå godt sammen med personalet i barnehagen.

Det er flere faktorer som påvirker kvaliteten på tilknytning i barnehagen. Vi vil trekke fram to av dem; sensitivitet og synkronitet. Sensitivitet vil si at den voksne er sensitiv til stede og raskt plukker opp det barnet kommuniserer, og responderer på barnets signaler og uttrykk. Synkronitet vil si at den voksne tilpasser seg barnet når de kommuniserer sammen, som å tilpasse tempo og intensitet i samspillet med barnet (Drugli, 2017). Mangel på sensitivitet kan i verste fall føre til utrygg tilknytning.

Tegn-til-tale kan påvirke både sensitivitet og synkronitet positivt. Når man bruker tegn snakker man saktere og tydeligere, har øyekontakt med barnet, i tillegg til at man lager tegn med hendene. Det gjør at det er lettere for barnet å følge med og oppfatte det som blir sagt. Det gjør kommunikasjonen lettere for begge parter (Rognlid & Suhr, 2023). Det vil også bli lettere for barna å forstå den voksnes budskap, fordi man gjør tegnene for de meningsbærende ordene i setningene, og gjør det lettere å få med seg de viktigste ordene (Andresen, 2020).

Det er også lettere for den voksne å oppfatte at og hva barnet kommuniserer hvis barnet bruker tegn. Da erfarer barnet at de voksne forstår dem og responderer, og det kan trygge barnet og øke barnets selvfølelse (Rognlid & Suhr, 2023). Når man bruker tegn-til-tale er man også mer bevisst i kommunikasjonen med barnet, noe som er positivt for kontakten med barnet og forståelsen av barnet. Dette kan, ifølge Norman og Byrne (2019, referert i Torbjørnsen & Urdal, 2023) gjøre at de ansatte i større grad tar hensyn til og ser barna som enkeltindivider.

2.5.1 Tilvenning

Mange barn er rundt ett år når de begynner i barnehagen, og de har, ifølge Drugli (2017), begrensede forutsetninger for å regulere sine følelser, og for å forstå hva som skjer når foreldrene forlater dem. De kan ha vanskelig for å forstå at foreldrene vil komme tilbake, og det kan oppleves utrygt for barnet. Derfor trenger de å knytte seg til personalet på en trygg måte. Da vil barnet oppleve trygghet og få hjelp til å regulere sine følelser. Dersom tilknytningen ikke kommer på plass, vil barnet i verste fall ikke la seg trøste av mennesker det ikke kjenner godt (Drugli, 2017).

I tilvenningen er det viktig at personalet jobber med å danne en trygg tilknytning, og som nevnt er bruk av tegn-til-tale positivt for sensitivitet og synkronitet, som påvirker tilknytningskvaliteten. Noen barnehager starter tilvenningen før barnet begynner i barnehage, med å ta kontakt med og bli kjent med barnet og foreldrene noen måneder før oppstart (Drugli, 2017). Man kan med fordel informere foreldrene om bruk av tegn-til-tale tidlig, slik at foreldrene har mulighet til å bruke tegn med barnet om de ønsker det. Det kan bidra positivt til barnets opplevelse av sammenheng mellom barnehage og hjem, og hjelpe foreldrene til å oppfatte eventuelle tegn barn utfører hjemme (Torbjørnsen, 2023).

2.5.2 Småbarns tilknytning til hverandre

Små barn knytter seg til dem de kommuniserer godt med, også til hverandre (Løkken, 1996). Det kommer særlig til uttrykk når barna toner seg inn på hverandre (synkronitet) og viser sympati. Løkken (1996) skriver at små barn viser hverandre sympati der de har mulighet for det, og Vallotton (2008, referert i Torbjørnsen & Urdal, 2023) viser at småbarn viser empati for hverandre ved bruk av tegn allerede fra 15 måneders alder. Empati er en prososial handling (Svartdal & Blystad, 2022), som er relevant for vennskap. Ifølge Greve (2014) er det ingen spesiell grense for når vennskap begynner å bli viktig. Ved å innta en holdning om at barn er medmennesker og har intensjoner bak sine handlinger, er det nærliggende å tenke at barn får venner allerede på småbarnsavdelingen. Motsetningsvis, skriver Løkken (1996) at en overbevisning om at voksenkontakt er det beste for små barn, gjør at det blir lett å distrahere barnas oppmerksomhet fra hverandre. Da kan barna gå glipp av samspill med hverandre, inkludert tegnbruk.

2.6 Hvordan implementere tegn-til-tale i barnehagen

Når man skal starte med å implementere tegn-til-tale i barnehagen, må man tenke over hvordan det skal gjøres og hvilke tegn man skal introdusere. Da er det viktig å tenke hva som er nødvendig og interessant for denne barnegruppen nå, og i en tid fremover (Braadland, 2023). Barna i en friluftsbarnehage vil gjerne ha bruk for andre tegn enn barn i en kunstbarnehage. Braadland (2023) mener tegn i forbindelse med oppdragelse, følelser, lek og læring er særlig aktuelle. Videre skriver Braadland (2023) at for at det skal bli variasjon i valg av tegn, til bruk i ulike sammenhenger, må man bruke ord fra alle disse tre gruppene: beskrivende ord (som *mamma*, *brød* og *sau*), ord for handlinger og samspill (som *spise*, *sove* og *vent*) og sosiale ord (som *hei*, *takk* og *ha det*). Det å lære tegn fra alle tre gruppene kan fremme barnas læring av begreper. For at barna skal lære å overføre begreper fra en situasjon til en annen, må de ansatte i barnehagen bruke de samme tegnene i ulike situasjoner (Braadland, 2023). Noen tegn er også rent motorisk lettere å utføre en andre, noe man bør tenke på i valg av tegn på småbarnsavdeling.

Ifølge Eli Steinum (personlig kommunikasjon, 8. februar 2023) burde man, i barnehagen, introdusere rundt 8 nye tegn i måneden. Dette er et overkommelig antall tegn for personalet og barna å lære, samtidig som personalet skal være gode språkmodeller. Det innebærer å eksponere barna for mer enn bare grunnleggende ord som «takk» og «sulten», men også ord fra alle de overnevnte gruppene, samt ord som barn har interesse av.

Solås barnehage i Rogaland bruker tegn-til-tale med alle barna i barnehagen. Ifølge Nordtveit og Edland (2023) fra Solås barnehage, er ett av de viktigste kriteriene for en vellykket innføring av tegn-til-tale, å få med hele personalet. De satte opp en arbeidsgruppe på huset, ledet av styrer, der en ansatt fra hver avdeling var representert og hadde ansvar for at tegn-til-tale ble fulgt opp i sin avdeling (Nordtveit & Edland, 2023). Tegn-til-tale ble en fast sak på alle personalmøter, hvor de øvde på tegn. I starten hadde de egne tegnsamlinger med barna. Etter hvert gikk de over på å alltid bruke det i alle samlinger, og som en naturlig del av hverdagen, da de så barna hadde stort utbytte av det. Foreldre ble også involvert, blant annet gjennom å formidle tegn som barna bruke, i hente- og bringesituasjonene (Nordtveit & Edland, 2023).

3.0 Metode

Å bruke en metode betyr å følge en bestemt vei mot et mål (Johannessen et al., 2021, s. 21). I samfunnsvitenskapelig forskning bruker man en eller flere metoder for å samle inn, analysere og tolke empiri. Empiri er utsagn om virkeligheten som ikke er syensing, men som har sitt grunnlag i erfaring (Johannessen et al., 2021, s. 26). Det er altså ikke en sannhet, men en representasjon av en del av virkeligheten.

Målet vårt er å finne ut hvordan og hvorfor tegn-til-tale brukes allmennpedagogisk med ett- og toåring i barnehager, og videreformidle dette gjennom å presentere, analysere og tolke empirien vi samler inn. Videre i dette kapittelet vil vi forklare hvilken metode vi har brukt, valgene vi har tatt underveis og framgangsmåten vi har benyttet.

3.1 Valg av metode

Da vi skulle velge metode tenkte vi igjennom hvilken metode som vil hjelpe oss å besvare vår problemstilling best mulig. Vi leste om de ulike metodene, og prøvde å finne ut hva som finnes av kunnskap rundt bruk av tegn-til-tale i barnehager fra før. Vi fant ut at det i liten grad finnes informasjon rundt i hvor stor grad det brukes og hvordan, og valgte derfor metoden spørreskjema. Vi vurderte om andre metoder som intervju også kunne gi oss svar på problemstillingen vår, men endte på spørreskjema da det vil gi oss informasjon om en større populasjon.

3.1.1 Spørreskjema

Et spørreskjema er en systematisk metode der man utfører en standardisert utspørring av et utvalg av en befolkning (barnehageansatte som jobber med ett- og toåring), med formål om å få data til en statistisk beskrivelse av populasjonen utvalget kommer fra (Ringdal, 2018).

I noen tilfeller gjennomfører man dybdeintervjuer i forkant av utforming av spørreundersøkelser, for å finne ut hva det er hensiktsmessig å spørre etter (Ringdal, 2018). Dette har vi valgt vekk med hensyn til tidsbruk, og fordi vi baserer spørsmålene på vår erfaring fra ulike barnehager vi har vært i praksis i, eller annen erfaring.

3.1.2 Semistrukturert spørreskjema

Et spørreskjema som inneholder oppgitte svaralternativ på alle spørsmål, kalles prestrukturerte spørreskjema (Johannessen et al., 2021). Vi har valgt å ha noen spørsmål med utelukkende oppgitte svaralternativ, men også noen spørsmål hvor respondentene kunne velge «annet» og skrive inn sitt eget svar hvis de oppgitte svaralternativene ikke passet. En slik kombinasjon kalles et semistrukturert spørreskjema (Johannessen et al., 2021). Fordelen med å bruke spørsmål med forhåndsoppgitte svaralternativer er at det blir lettere å fylle ut skjemaet, og lettere å registrere svarene. Ulempen er at man mister muligheten til å fange opp informasjon utover de oppgitte svaralternativene (Johannessen et al., 2021). Det var lite informasjon å finne om hvordan tegn-til-tale brukes i barnehager, og derfor vanskelig å lage forhåndsoppgitte svaralternativer. Derfor valgte vi å også gi informantene muligheten til å skrive sitt eget svar, for å få mer informasjon. Ulempen med å la respondentene skrive inn svar selv er at det ikke kan generaliseres på samme måte (Johannessen et al., 2021).

Vi har valgt å lage et elektronisk spørreskjema ved å benytte SurveyXact, som vi har tilgang til via Høgskulen på Vestlandet. SurveyXact er et spørreskjemaverktøy som er utarbeidet av norske Rambøll. Det brukes til å lage og distribuere spørreskjemaer, samt analysere og lage visuelle framstillinger av dataene (Rambøll Management Consulting, 2023). Selve skjemaet ligger som vedlegg. Se Vedlegg B.

3.2 Kvantitativ metode

Kvantitativ samfunnsvitenskapelig metode kan fortelle oss noe om utbredelsen av et fenomen, i vårt tilfelle bruken av tegn-til-tale på småbarnsavdelinger. Kvantifisere betyr å tallfeste. Metoden baseres altså på opptellinger av sosiale fenomener, eller variabler, som de kalles i kvantitativ metode. Er populasjonen stor nok kan man også si noe om forskjellen av utbredelsen av fenomenet mellom ulike grupper (Tufte, 2011).

Denne metoden starter med en problemstilling som forteller hvem vi ønsker å finne ut noe om (ansatte som jobber med ett- og toåringer) og hva vi ønsker å vite om dem (om de bruker tegn-til-tale med hele barnegruppen, hvordan og hvorfor). Vi har valgt å benytte primærdata, det vil si at vi samler inn data selv, i motsetning til sekundærdata, som vil si data som er samlet inn av andre (Tufte, 2011).

Resultatet av kvantitative studier blir som regel framstilt i statistiske framstillinger, som grafer, tabeller og prosenter. Dette er ikke selvforklarende, derfor er det viktig å drøfte og tolke resultatene (Bergsland & Jæger, 2014).

3.3 Utforming av spørsmål

Vi har laget spørsmålene våre ut ifra problemstillingen. Vi startet med demografiske spørsmål for å beskrive gruppen av respondenter, men samtidig bevare anonymitet best mulig. Vi valgte å spørre om kjønn, stilling, utdanning og antall år de har jobbet i barnehage. Se Vedlegg B. Dermed kan vi for eksempel undersøke om det er en sammenheng mellom hvilken utdanning respondentene har og om de bruker tegn-til-tale. Vi valgte også å spørre om respondentene jobber mest med aldersgruppen 1-2 år for å sikre at besvarelsene var relevante for problemstillingen.

Videre formulerte vi en rekke spørsmål knyttet til bruk av og fordeler med tegn-til-tale. Vi formulerte spørsmålene og svaralternativene ut fra teori- og erfaringsbasert kunnskap, samt undervisningen vi har hatt om tegn-til-tale. Avslutningsvis inkluderte vi spørsmål knyttet til om respondentene vil anbefale og lære mer om tegn-til-tale. For å lese alle spørsmålene og svaralternativene, se Vedlegg B.

3.4 Valg av respondenter og utsending av spørreskjema

Vi tok utgangspunkt i en liste over barnehager i et avgrenset område. I utgangspunktet brukte vi en «random number generator» til å velge et tall mellom 1-10 til å være den første barnehagen på listen, deretter valgte vi hver tiende barnehage nedover på listen. Siden vi ønsket å finne ut hvordan og hvorfor tegn-til-tale blir brukt allmennpedagogisk med ett- og toåringer, valgte vi også å inkludere fire barnehager vi på forhånd visste at benytter tegn-til-tale i noen grad. Dette var basert på opplysninger fra personer med kjennskap til disse fire barnehagene. Vi kontaktet totalt 30 barnehager.

Vi ringe først styrerne i de aktuelle barnehagene, før vi sendte ut spørreskjema på e-post til dem, og håpet på at det ville øke sjansen for at spørreundersøkelsen ble sendt videre til de ansatte. Dermed ville vi trolig få flere respondenter. I telefonsamtalen fortalte vi hvem vi var, hva spørreundersøkelsen gikk ut på og hvem målgruppen for spørreundersøkelsen var. Vi

spurte også hvor mange ansatte det var som jobbet med småbarn i barnehagen, og noterte ned dette.

I tidsrommet 30.januar til 9.februar 2023, sendte vi ut e-post til 21 barnehager som i telefonsamtalen sa de var interessert i å delta. Vi valgte også å sende til 4 kommunale barnehager som ikke hadde respondert på henvendelsen, fordi vi ønsket en jevn balanse mellom private og kommunale. Da ble det totalt sendt til 25 styrere i barnehager, og muligens videresendt til 200 ansatte totalt. Se vedlegg A

Vi valgte å ha alle som jobbet med småbarn i barnehagen som målgruppe for hvem vi ønsket at skulle svare på spørreskjemaet, både pedagogiske ledere, barnehagelærere, barne- og ungdomsarbeidere og andre pedagogiske medarbeidere. Dette valgte vi fordi hele personalet er avgjørende i bruken av tegn-til-tale (Nordtveit & Edland, 2023), og tegn-til-tale kan man bruke uavhengig av stillingsbeskrivelse

3.5 Validitet, reliabilitet og generaliserbarhet

Validitet innen kvantitativ forskning handler om at en måler det en skal måle. Vi kan skille mellom indre og ytre validitet. Indre validitet handler om at funnene som blir gjort stemmer overens med virkeligheten. Den ytre validiteten handler om funnene kan bli overført til andre situasjoner (Krumsvik, 2013). I vår undersøkelse kan det for eksempel handle om at respondentene svarer korrekt på hvor mye de bruker tegn-til-tale. Hvis vi bare hadde spurt om respondentens bruk av tegn-til-tale på en skala fra lite til mye, kunne vi fått til svar at tegn-til-tale benyttes mye når det i realiteten bare benyttes i enkelte situasjoner som samlinger, dersom respondenten oppfatter det slik at tegn-til-tale blir brukt mye dersom det brukes i hver samling. Ved å spørre om hvilke situasjoner det benyttes i, får vi et mer nyansert bilde av hvor utstrakt bruken faktisk er på avdelingen, og dermed økes den indre validiteten. Derfor har vi valgt å ikke bruke skala-spørsmål.

Reliabilitet handler ifølge Krumsvik (2013) om etterprøvnbarhet. Vil man kunne få de samme resultatene ved å utføre forskningen på nytt, på samme måte? I vårt tilfelle vil det si at om andre ansatte i barnehager hadde svart noenlunde likt som det våre funn tilsier, ville det vært et tegn på reliabilitet. Det kan også handle om formuleringen av spørsmålene. Blir de forstått likt av ulike respondenter? Siden vi sender ut spørreskjemaet digitalt, kan ikke respondentene spørre oss direkte om noe er uklart. Det er også viktig at spørsmålene ikke er ledende, som vil si at de er formulert på en slik måte at de er med på å påvirke svarene (Krumsvik, 2013). For

å øke reliabiliteten har vi derfor testet spørreskjemaet på medstudenter i forkant av undersøkelsen.

Innen kvalitativ forskning handler ifølge Krumsvik (2013) reliabilitet om at man viser hva man har gjort, for eksempel hvor man har intervjuet respondentene og hvilke formuleringer man har brukt når man informerer om intervjuet. Reliabiliteten i kvalitativ metode kan også påvirkes av kvaliteten på lydopptaket og transkriberingen. I vår undersøkelse består den kvalitative delen av åpne, skriftlige spørsmål i et digitalt spørreskjema, og er derfor konsistent for hver enkelt respondent.

Krumsvik (2013) skriver at generaliserbarhet først og fremst er tuftet på kvantitativ metode. Det handler om at funnene i undersøkelsen kan anvendes i andre situasjoner, og overlapper derfor med ytre validitet. En type generalisering er analytisk generalisering, som er en vurdering av om funnene kan brukes som en rettesnor for nye situasjoner. I vårt spørreskjema har vi derfor forsøkt å stille spørsmål som kan være nyttige når man vurderer å innføre en mer utstrakt bruk av tegn-til-tale i andre barnehager.

3.6 Metodekritikk

Det er viktig å ha et kritisk blikk på metoden vi bruker, og tenke på hvilke faktorer som kan ha påvirket resultatet.

Representasjonsfeil er feilkilder som omhandler utvalgets representativitet (Ringdal, 2018). I vårt tilfelle valgte vi å kontakte fire barnehager som vi vet at har erfaring med tegn-til-tale. Dette gjorde vi for å sikre oss svar på hvordan tegn-til-tale brukes, men det kan ha påvirket spørsmålene som omhandler utbredelsen av bruken av tegn-til-tale. Siden spørreundersøkelsen er anonym vet vi heller ikke om noen kan ha svart flere ganger, som også vil påvirke resultatene. Vi kunne ha presisert i e-posten at den kun skal svares på én gang.

En annen feilkilde handler om frafall, der barnehageansatte ble kontaktet, men ikke svarte på undersøkelsen (Ringdal, 2018). I vårt tilfelle kan det handle om at personer som har kjennskap til tegn-til-tale, kan være mer villige til å svare på undersøkelsen enn de som ikke har kjennskap til det. Dette fikk vi også inntrykk av da vi snakket med styrere.

En tredje mulighet er at respondentene kan overvurdere hvor mye de bruker tegn-til-tale. En slik overvurdering truer undersøkelsens indre validitet (Krumsvik, 2013).

3.7 Etske hensyn og personvern

Vi har brukt spørreskjemaverktøyet SurveyXact for å ivareta respondentenes anonymitet og sikker lagring av dataene (Rambøll Management Consulting, 2023). Det er bare forfatterne av denne oppgaven som har hatt tilgang til dataene. I tillegg har vi tatt hensyn til personvern da vi formulerte spørsmålene. Først tenkte vi å ha noen åpne spørsmål med fritekstfelt hvor respondentene kunne skrive selv. Disse valgte vi å gjøre om til spørsmål med svaralternativer med kun fritekstfelt på «annet» for å bedre ivareta respondentenes anonymitet. Vi har vurdert at spørsmålene ikke er av en slik karakter at de vil oppleves skadelig å svare på.

3.8 Analyse

Vårt hovedmål med undersøkelsen er å samle inn data til å foreta en deskriptiv analyse, som vil si at vi vil forsøke å beskrive bruken av tegn-til-tale med ett- og toåring. Det er derfor ikke et eksperimentelt design, der man påvirker respondentene i en gruppe for å finne en årsakssammenheng. Vi har dog inkludert noen demografiske spørsmål med tanke om å kunne sammenligne grupper av respondenter, for eksempel respondenter med eller uten høyere utdanning. En deskriptiv analyse har verdi i seg selv da den kan kaste lys over viktige samfunnsfenomen (Thrane, 2018).

I en deskriptiv analyse beskrives fordelingen av de ulike variablene. En fordeling er en “ordning av verdiene på en variabel som viser deres observerte eller teoretiske forekomst” (Ringdal, 2018, s. 291). Man kan benytte statistiske mål på sentraltendens til å beskrive fordelinger (som gjennomsnitt og hyppighet), og det er også vanlig å fremstille frekvensfordelinger grafisk ved hjelp av for eksempel kakediagram og stolpediagram, noe vi har valgt å gjøre. Vi har benyttet SurveyXact til dette.

4.0 Presentasjon av funn

I dette kapittelet vil vi presentere dataene vi samlet inn ved hjelp av vårt spørreskjema (Vedlegg B). Vi har benyttet SurveyXacts innebygde verktøy til utforming av diagram. Resultatene vil vi utdype nærmere, og drøfte i neste kapittel.

4.1 Fullførte besvarelser av undersøkelsen

Besvarelsene ble samlet inn i tidsrommet 31.januar 2023 til 22. februar 2023. Spørreskjemaet ble stengt for besvarelser 1. mars 2023. Vi mottok 33 besvarelser, hvorav 24 ble fullført. Ni av besvarelsene var ufullstendige, det vil si at ikke alle spørsmålene var besvart. Disse ni besvarelsene har vi valgt å filtrere vekk i presentasjonen av funn.

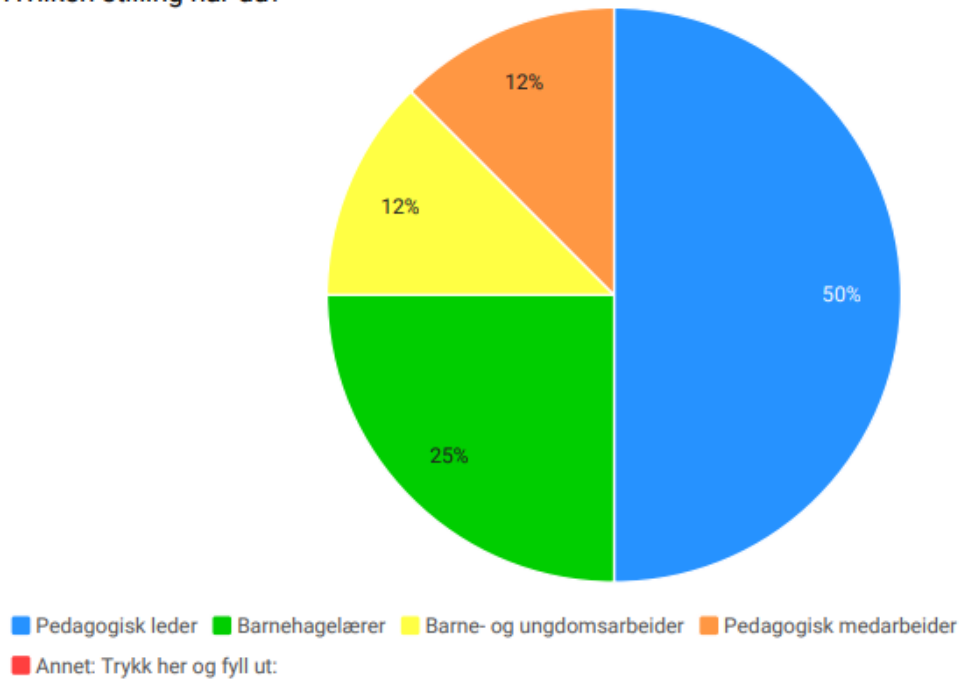
Vi distribuerte undersøkelsen til cirka 200 personer. 24 fullførte besvarelser tilsvarer en svarprosent på 12 %.

4.2 Demografi

Av de 24 fullførte besvarelsene, var 96 % kvinner. Det store flertallet jobbet med den aktuelle aldersgruppen; 92 % svarer at de jobber mest med barn 0-2 år, og 4 % jobber cirka like mye med flere aldersgrupper.

Blant respondentene fant vi pedagogiske ledere, barnehagelærere, barne- og ungdomsarbeidere og pedagogiske medarbeidere (Figur 1). Da vi snakket med styrere på telefon i forkant av undersøkelsen, poengterte vi at vi ønsket svar fra alle stillingsgrupper. Flere styrere sa at vi sannsynligvis bare ville få svar fra pedagogiske ledere, noe som kommer fram i diagrammet. Dette henger sammen med at pedagogiske ledere og barnehagelærere har plantid der de kan svare på undersøkelsen, noe som er mindre vanlig blant barne- og ungdomsarbeidere og pedagogiske medarbeidere. Uten plantid kan heller ikke styrer pålegge dem å svare på undersøkelsen utenom arbeidstid, og det er ikke alltid det finnes tid til dette i løpet av arbeidsdagen heller.

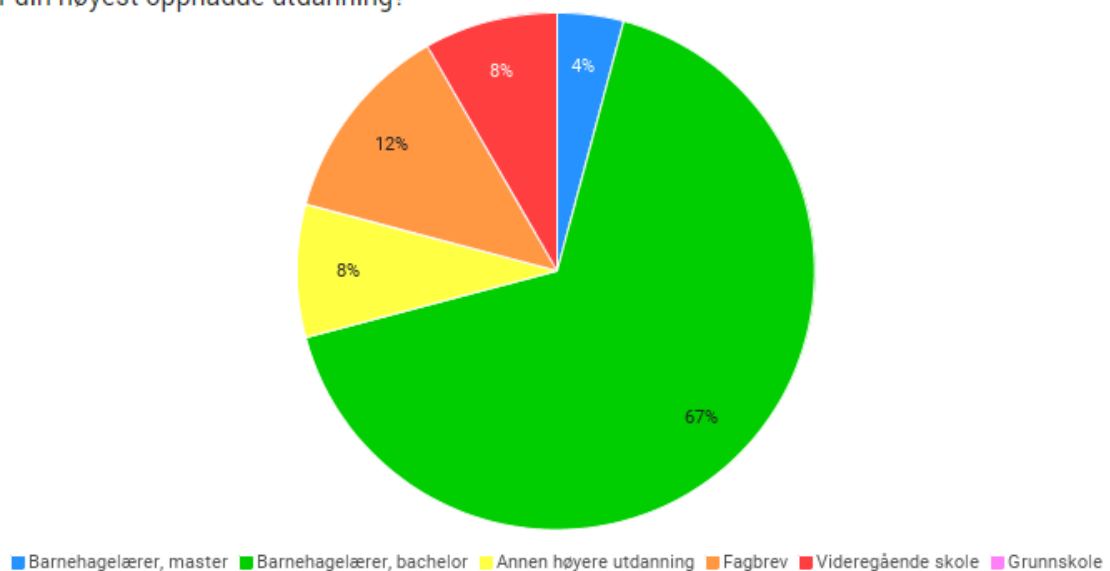
Hvilken stilling har du?

Figur 1: Diagram fra undersøkelsen - "Hvilken stilling har du?"

Utdanningsnivået blant respondentene reflekterer stillingene, og 71 % av respondentene oppgir at de har bachelor eller master som barnehagelærer som høyeste utdanning (Figur 2).

Hva er din høyest oppnådde utdanning?

Figur 2: Diagram fra undersøkelsen - "Hva er din høyest oppnådde utdanning?"

Antall år respondentene oppgir at de har jobbet i barnehage spenner fra 0,5 år til 35 år, med et gjennomsnitt på 9,6 år og median på 5,8 år.

Halvparten av respondentene svarer at de ikke har kurs eller utdanning knyttet til tegn-til-tale. Av respondentene som svarer at de har utdanning knyttet til tegn-til-tale, har tre av dem utdanning som barnehagelærer (Figur 3).

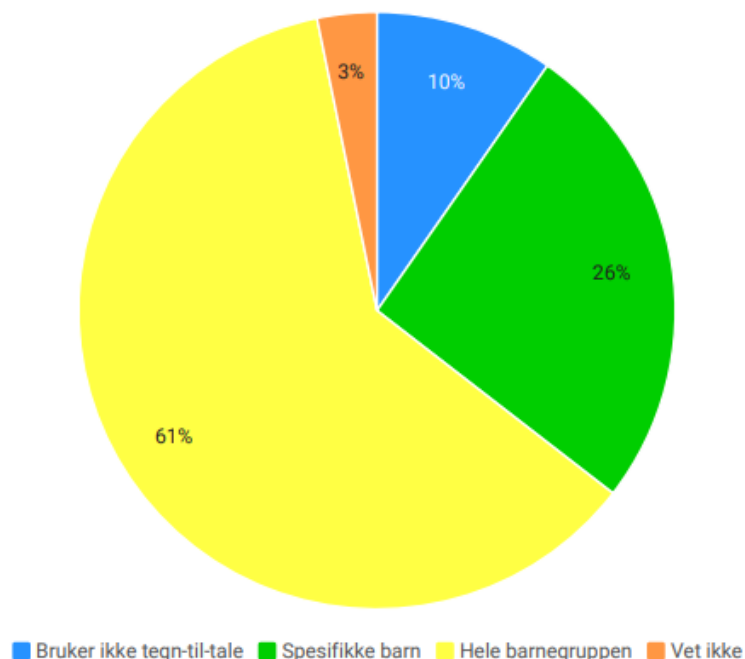
Har du utdanning eller kurs knyttet til tegn-til-tale? Flere alternativer er mulig:	Hva er din høyest oppnådde utdanning?
Ja, i utdanningen	Barnehagelærer, bachelor
Ja, i utdanningen	Barnehagelærer, master
Ja, i utdanningen	Annen høyere utdanning
Ja, i utdanningen	Barnehagelærer, bachelor

Figur 3: Tabell fra undersøkelsen - "Har du utdanning knyttet til tegn-til-tale?" og "Hva er din høyest oppnådde utdanning?"

4.3 Hvor mange bruker tegn-til-tale?

79 % av respondentene oppgir at de bruker tegn-til-tale på avdelingen, og syv respondenter skriver hvor mange år tegn-til-tale har blitt brukt på avdelingen. Spennet går fra to til elleve år, med et snitt på 5 år. Flertallet (61 %) oppgir at de bruker tegn-til-tale med hele barnegruppen (Figur 4).

Bruker dere tegn-til-tale med spesifikke barn og/eller hele barnegruppen? Flere alternativer er mulig:

Figur 4: Diagram fra undersøkelsen - "Bruker dere tegn-til-tale med spesifikke barn og/eller hele barnegruppen?"

Av de som har svart på hvorfor de ikke bruker tegn-til-tale oppgir én at det er unødvendig, og to at de har for lite kunnskap om tegn-til-tale. I tillegg har vi fått følgende svar (Figur 5):

Har ikke hørselshemmede barn på avd

Vi bruker tegn til tale i noen sanger

Vi bruker det mest i dagligdagse situasjoner, ikke hele tiden, men innimellom

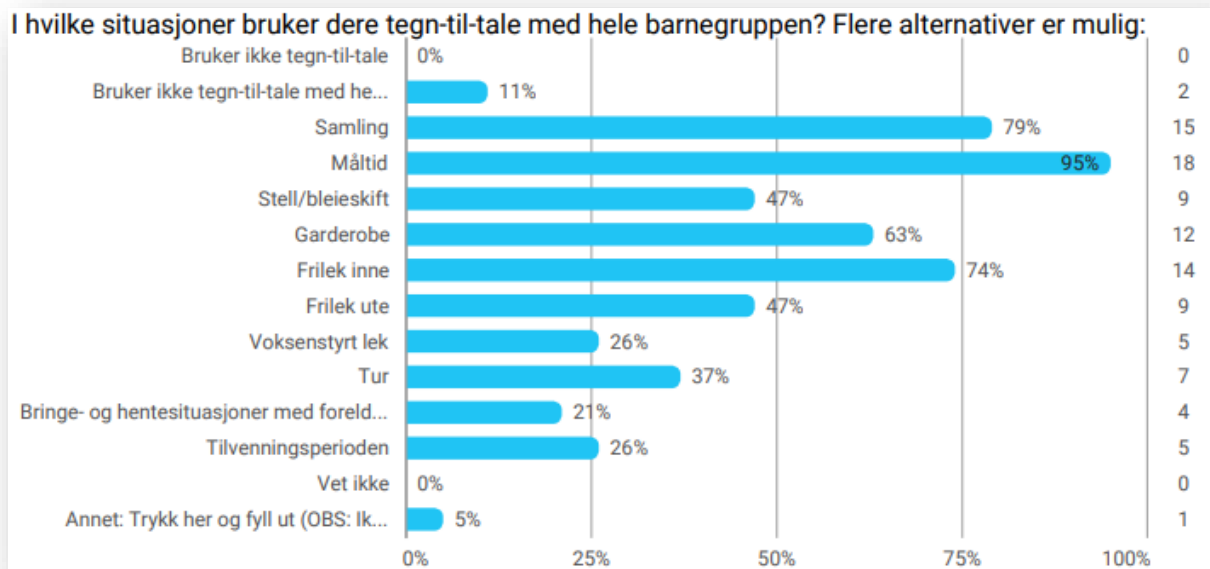
Vi bruker TTT ved behov i barnegruppen

Figur 5: Fritekstsvar fra undersøkelsen – «Hvis dere ikke bruker tegn-til-tale på avdelingen, hvorfor ikke? Annet: Trykk her og fyll ut.»

4.4 Bruk av og fordeler med tegn-til-tale

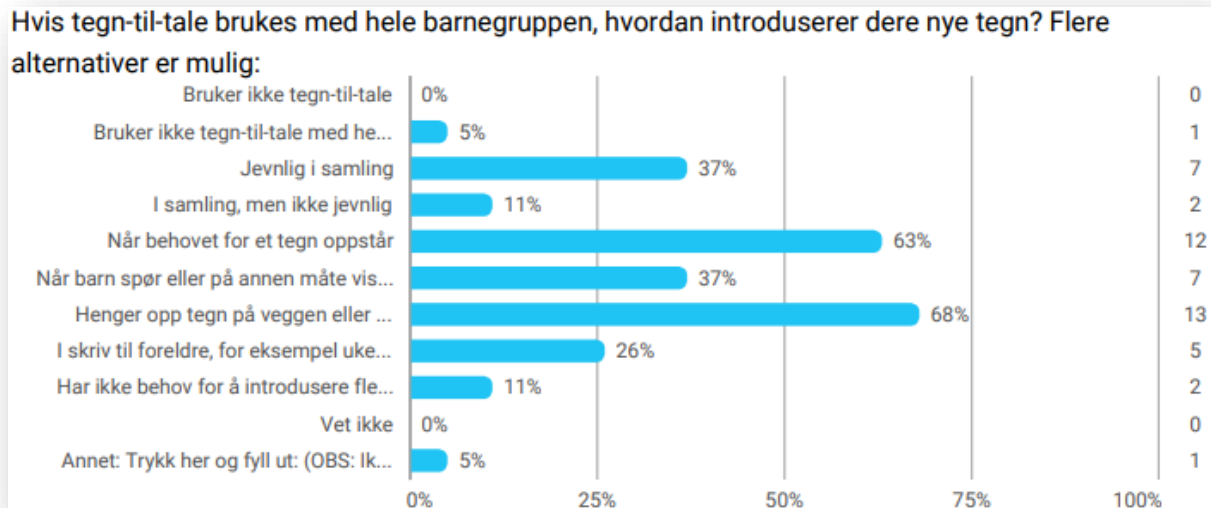
I dette avsnittet vil vi presentere besvarelsene om hvordan tegn-til-tale blir brukt. Vi har derfor ekskludert besvarelsene som oppgir at de ikke bruker tegn-til-tale. Vi kommer også inn på hvilke fordeler respondentene oppgir ved bruk av tegn-til-tale.

De mest populære situasjonene å bruke tegn-til-tale i, er måltid, samling, og frilek inne (Figur 6).

Figur 6: Diagram fra undersøkelsen - "I hvilke situasjoner bruker dere tegn-til-tale med hele barnegruppen?"

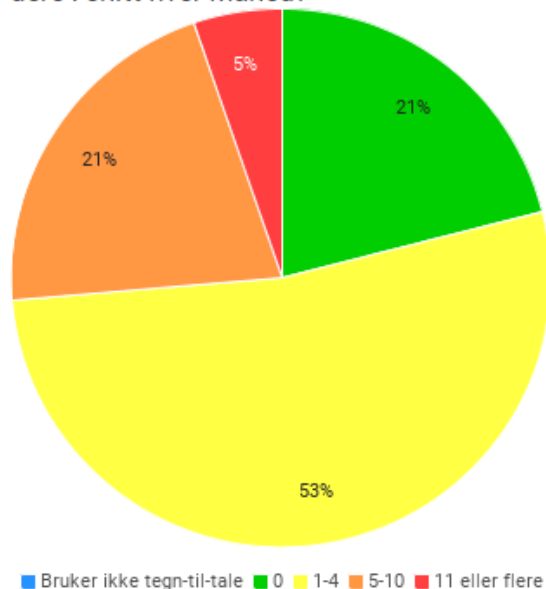
Når det kommer til introdusering av nye tegn, er det mest populært å introdusere nye tegn når behovet for et tegn oppstår, og ved å henge opp tegn på veggen eller en skjerm (Figur 7). I tillegg opplyser en respondent i fritekstfeltet at hen har lapper med bilder hengende på buksen.

Figur 7: Diagram fra undersøkelsen - "Hvis tegn-til-tale brukes med hele barnegruppen, hvordan introduserer dere nye tegn?"

Tre fjerdedeler av respondentene oppgir at de introduserer inntil fire tegn hver måned (Figur 8). Her er respondentene som har svart at de ikke bruker tegn-til-tale tatt bort fra diagrammet.

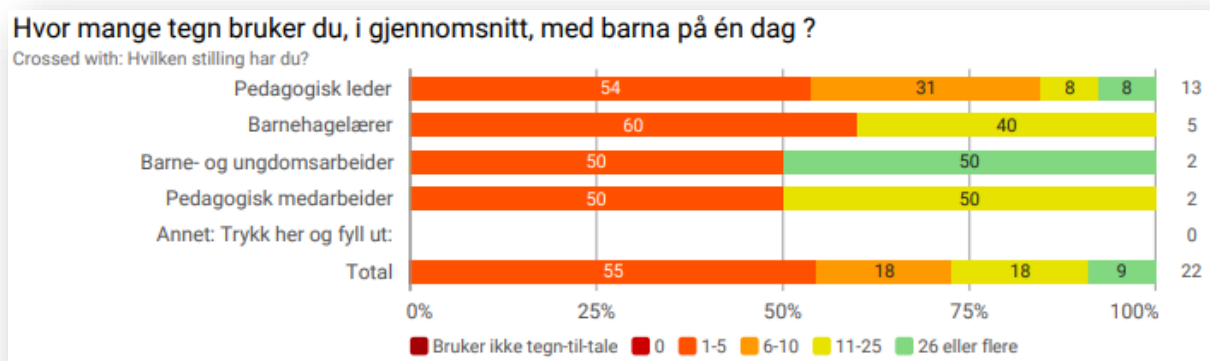
Hvor mange tegn introduserer dere i snitt hver måned?

Figur 8: Diagram fra undersøkelsen - "Hvor mange tegn introduserer dere i snitt hver måned?"

Det varierer en del hvor mange tegn respondentene benytter i løpet av en dag, men 55 % svarer at de bruker inntil fem tegn i gjennomsnitt per dag (Figur 9). Her er respondentene som har svart at de ikke bruker tegn-til-tale tatt bort fra diagrammet.

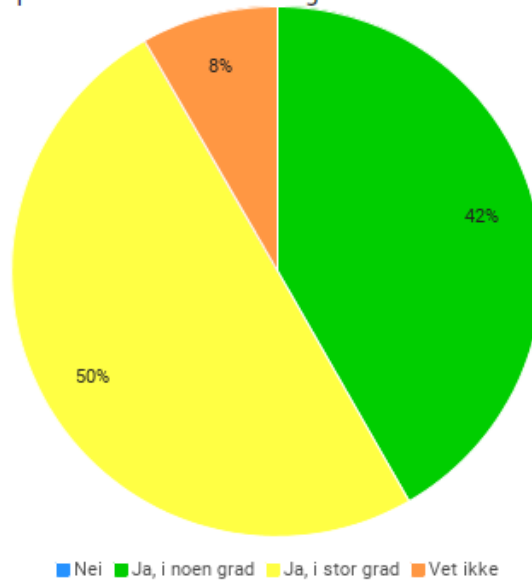
Vi har også sett på antallet tegn de ulike stillingsgruppene oppgir at de bruker hver dag. Det kommer frem at cirka halvparten i hver gruppe bruker 1-5 tegn hver dag, og at blant de som bruker flere, er det mer variasjon mellom gruppene. Her er det få respondenter på hver gruppe og det er lar seg vanskelig generalisere.

Figur 9: Diagram fra undersøkelsen - "Hvor mange tegn bruker du, i gjennomsnitt, med barna på én dag?" og «Hvilken stilling har du?»

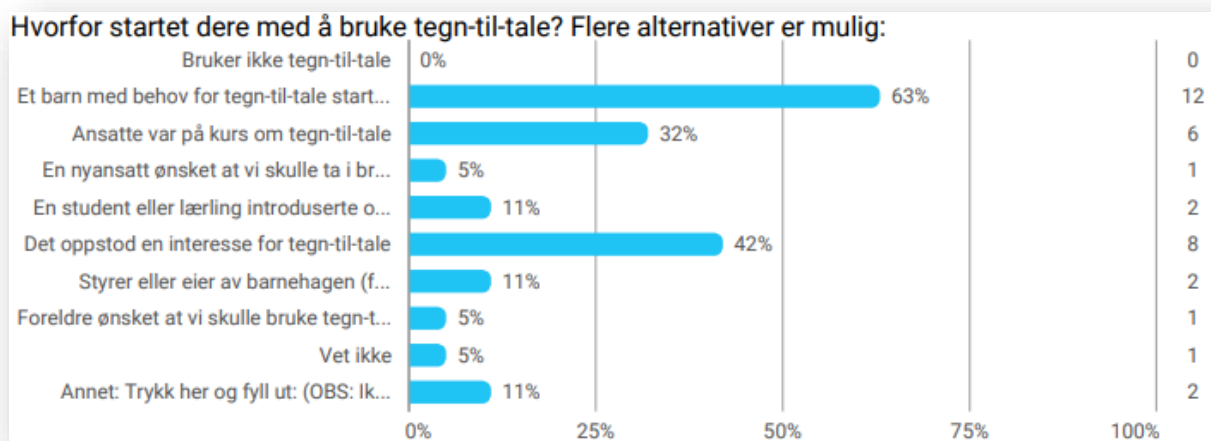
Flertallet, 92 % av respondentene oppgir at de føler at bruk av tegn-til-tale påvirker barns muligheter til medvirkning positivt (Figur 10).

Føler du at bruk av tegn-til-tale påvirker småbarns muligheter til medvirkning?

Figur 10: Diagram fra undersøkelsen - "Føler du at bruk av tegn-til-tale påvirker småbarns muligheter til medvirkning?"

Den vanligste grunnen til at avdelingene tok i bruk tegn-til-tale oppgis å være at et barn med behov for tegn-til-tale startet på avdelingen. Interesse for og kurs om tegn-til-tale oppgis også hyppig (Figur 11). I tillegg har vi fått to fritekstsvar (Figur 12).

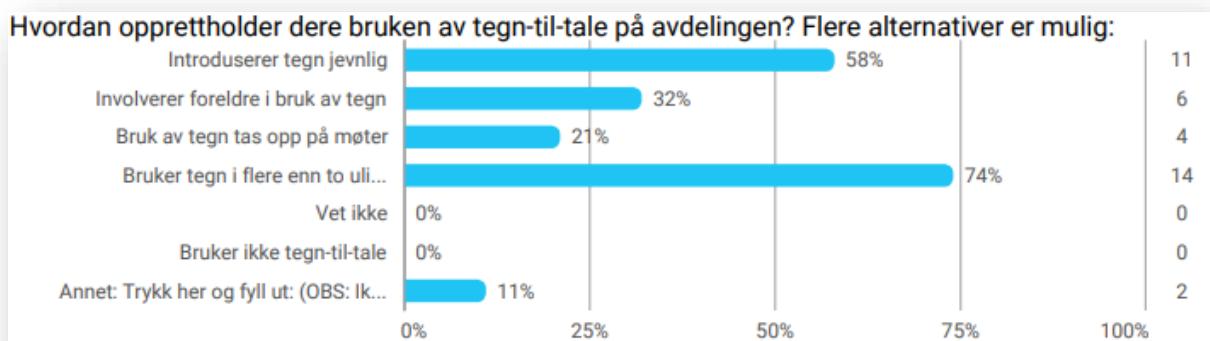

Figur 11: Diagram fra undersøkelsen - "Hvorfor startet dere med å bruke tegn-til-tale?"

- Begynte først et barn som hadde behov for det. Fikk noen veiledning av støttepedagog. Deretter oppdaget vi en instagramkonto som handler om dette. Så på små videoer og en liten kurs/introduksjonskveld med henne og da fikk vi øynene opp for det enda mer, og hva det kan gi det minste barna.
- Tegn til tale.blev introdusert av spesialpedagog da ett barn hadde bruk for det. Endringen i barnets forståelse, medvirkning i dagligdagse og generell forståelse var ekstrem stor, samhandling mellom det spesifikke barn og resten av barnegruppa var fantastisk positiv, og vi så att de andre barna.begyndte å bruke tegn til tale til kommunikasjon, ikke bare med det omtalte barn, men også med hverandre og de voksne. Vi så att også andre barn hadde gagn av tegn til tale

Figur 12: Fritekstsvar fra undersøkelsen – «Hvorfor startet dere med å bruke tegn-til-tale? Annet: Trykk her og fyll ut.»

Når det gjelder å opprettholde bruken av tegn-til-tale på avdelingen, oppgir de fleste (74 %) at de bruker tegn i flere ulike situasjoner, og 58 % introduserer tegn jevnlig (Figur 13). Vi fikk også to fritekstsvar (Figur 14).

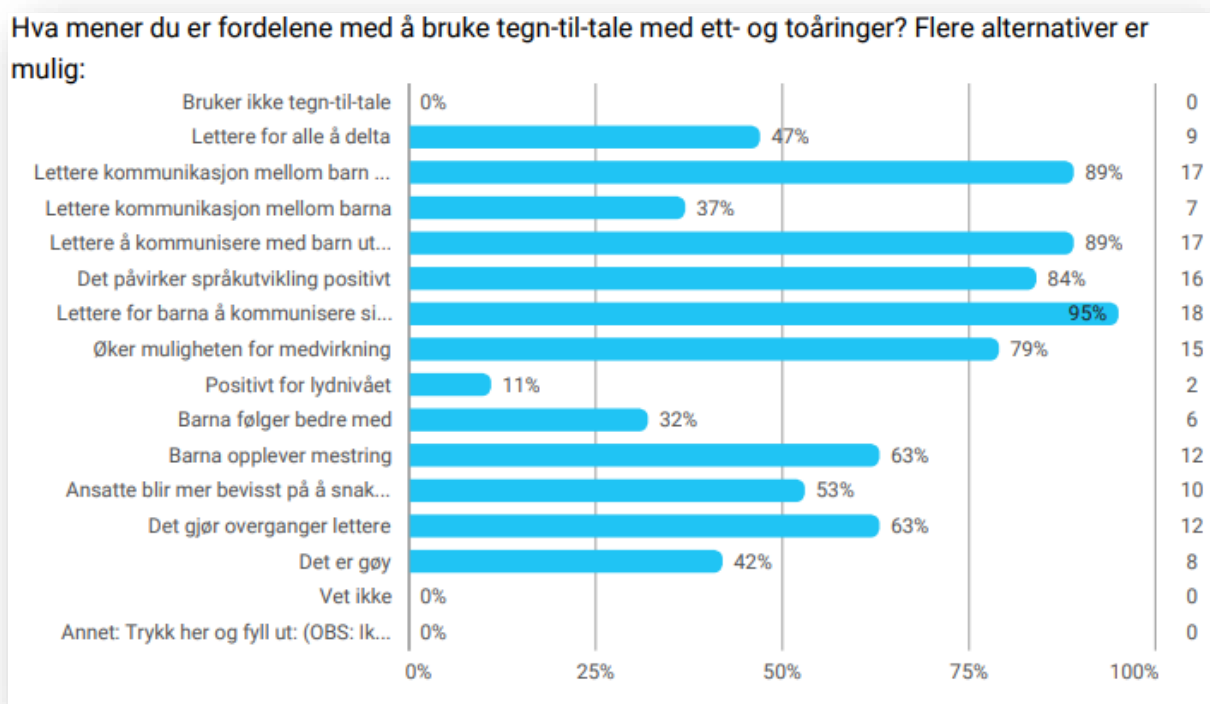

Figur 13: Diagram fra undersøkelsen - "Hvordan opprettholder dere bruken av tegn-til-tale på avdelingen?"

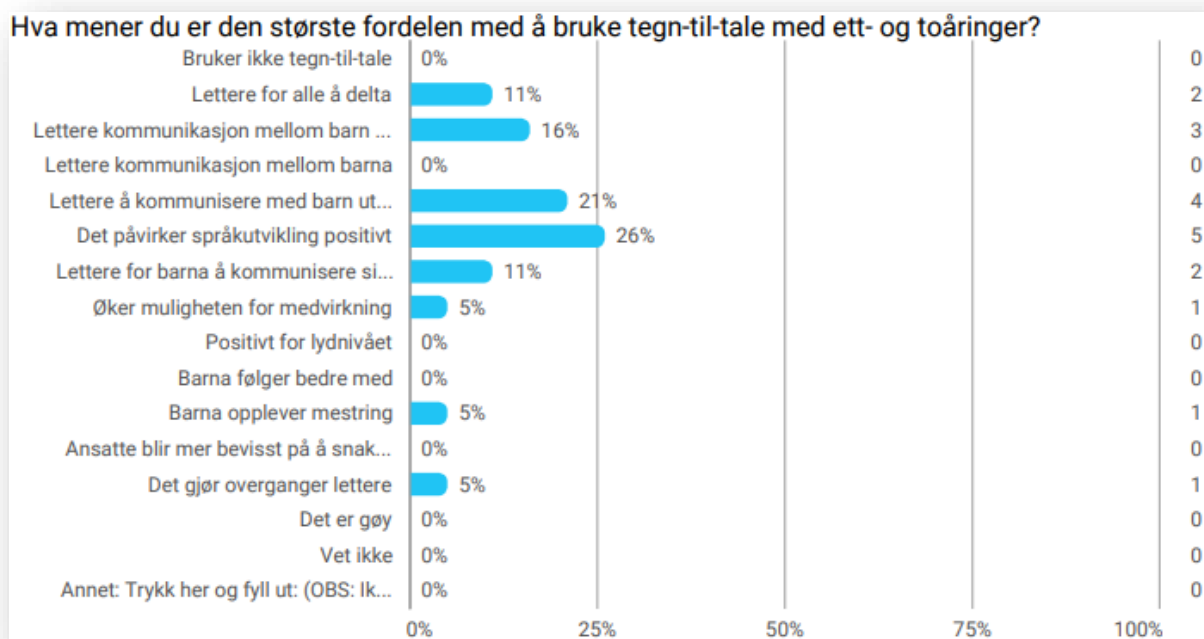
- **Selvstyrt. Jeg lærer nye tegn når nye situasjoner oppstår og jeg trenger støtte i form av tegn**
- **Skriver ut referanse bilder og henge på veggene i flere rom**

Figur 14: Fritekstsvar fra undersøkelsen: "Hvordan opprettholder dere bruken av tegn-til-tale på avdelingen? Annet: Trykk her og fyll ut."

Respondentene oppgir en rekke fordeler med bruk av tegn-til-tale med småbarn (Figur 15). De mest populære fordelene som er oppgitt som viktigst er at det er lettere for barn å kommunisere sine behov, lettere kommunikasjon med barn uten verbalt språk, lettere kommunikasjon mellom barn og voksne, og at det påvirker språkutvikling positivt (Figur 16). For å se de fullstendige svaralternativene, se Vedlegg B.

Figur 15: Diagram fra undersøkelsen - "Hva mener du er fordelene med å bruke tegn-til-tale med ett- og toåring?"

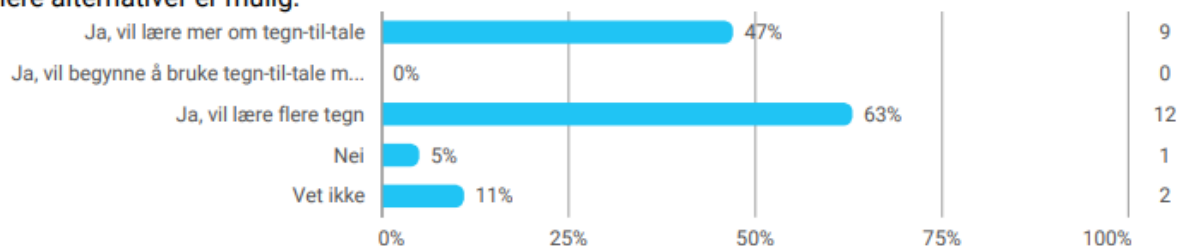
Figur 16: Diagram fra undersøkelsen - "Hva mener du er den største fordelene med å bruke tegn-til-tale med ett- og toåringer?"

4.5 Avsluttende spørsmål

Avslutningsvis spurte vi respondentene om deres nysgjerrighet/motivasjon til å benytte tegn-til-tale etter at de har svart på undersøkelsen. Majoriteten ønsker å lære flere tegn og lære mer om tegn-til-tale (Figur 17).

Er du, etter å ha svart på dette spørreskjemaet, blitt nysgjerrig eller motivert til å bruke tegn-til-tale?

Flere alternativer er mulig:

Figur 17: Diagram fra undersøkelsen - "Er du, etter å ha svart på dette spørreskjemaet, blitt nysgjerrig eller motivert til å bruke tegn-til-tale?"

83 % oppga at de vil anbefale bruk av tegn-til-tale med ett- og toåringer, 17 % svarte at de ikke vet. Ingen svarte nei.

5.0 Drøfting av funn

I denne delen av oppgaven skal vi drøfte deler av resultatene fra spørreundersøkelsen. Vi har valgt ut de funnene som vi synes er mest relevante for å besvare problemstillingen. Gjennom dette skal vi finne ut hvordan og hvorfor respondentene i vår undersøkelse arbeider med allmennpedagogisk bruk av tegn-til-tale med ett- og toåring.

5.1 Bedre kommunikasjon og språkutvikling

I vår undersøkelse kommer det frem at respondentene i stor grad mener at tegn-til-tale bidrar til bedre kommunikasjon med ett- og toåring i barnehagen. Over 80 % av respondentene som har svart at de bruker tegn-til-tale, synes fordelene er at det fører til «lettere kommunikasjon mellom barn og voksen» og «lettere å kommunisere med barn uten verbalt språk» (Figur 15). Dette stemmer overens med teorien som vi har presentert tidligere i oppgaven, om at tegn-til-tale bidrar til bedre kommunikasjon ved at vi senker tempoet på talen, har felles oppmerksomhet gjennom øyekontakt med barna, og ved at vi legger vekt på de meningsbærende ordene (Rognlid & Suhr, 2023).

I tillegg har 95 % av respondentene svart at de synes tegn-til-tale gjør det «lettere for barna å kommunisere sine behov» (Figur 15). Det er fysisk lettere for barn å utføre tegn fremfor å uttale ord, og dermed vil det være helt naturlig for en ett-åring å kommunisere med tegn (Rognlid & Suhr, 2023). Dette funnet viser hvor mye tegn-til-tale kan bety for både småbarn og de ansatte. Dersom barna med lite eller ingen verbalspråk i større grad får mulighet til å kommunisere sine behov gjennom tegn-til-tale, kan man tenke seg det vil føre til mindre frustrasjon, både for barnet og de ansatte. Det kan igjen føre til mindre gråt, og man kan tenke seg at det bidrar til et lavere støynivå på avdelingen. Torbjørnsen (2023) fant i sin studie at lyd miljøet kan påvirkes av bruk av tegn-til-tale, selv om bare 11 % av våre respondenter har svart at de synes det er en fordel. God kommunikasjon fører til at barnet føler seg tryggere, som videre kan bidra positivt til tilknytningen ett- og to-åringene har til de ansatte i barnehagen (Rognlid & Suhr, 2023).

Videre kommer det frem at det flest svarer at er den største fordelen med å bruke tegn-til-tale med ett- og toåring, er at det påvirker språkutviklingen positivt (Figur 16). Dette stemmer overens med det Torbjørnsen og Urdal (2023) skriver om at tegn-til-tale i mange tilfeller kan fremme og støtte barns språkutvikling, ved at barnet får muligheten til å lære språket og

kommunisere gjennom bruk av flere sanser. Samtidig kan man undre seg over hvorfor dette er det flest mener er den største fordel. Er det fordi det er krav om kartlegging av språk i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017), og at de ansatte derfor har fokus på barnas språkutvikling? Dersom man bruker tegn-til-tale kan man ofte oppleve at kommunikasjon blir lettere i nåtid, men for å vite om det påvirker språkutviklingen må man observere barnas språk over tid. Vi undrer oss da over om de ansatte har gjort dette, eller har lest og hørt at det påvirker språkutviklingen positivt, og derfor mener det er den største fordel.

5.2 Tegn-til-tale allmennpedagogisk

Vi fant i vår spørreundersøkelse at 61 % av respondentene brukte tegn-til-tale med hele barnegruppen (Figur 4). Dette står i sterk kontrast til Torbjørnsens (2023) resultater hvor hun fant at 15 % av barnehagene brukte det med hele barnegruppen. Det kan tenkes at denne forskjellen i stor grad skyldes at Torbjørnsen har flere respondenter på hennes undersøkelse. Men det kan også tenkes at vi har fått ett høyere tall enn Torbjørnsen fordi vår undersøkelse er rettet mot ansatte på småbarnsavdelingen. Vår erfaring, fra ulike praksisperioder, tilsier at tegn-til-tale brukes mer i hele barnegruppen på småbarnsavdelinger enn på storbarnsavdelinger. Som nevnt tidligere er det mange fordeler med å bruke tegn-til-tale med alle småbarn, særlig når det gjelder å gi dem uten verbalt språk en mulighet til å uttrykke sine behov, som gjerne er en stor grunn til at det brukes mer der (Matovich-Noddeland & Noddeland, 2017). Småbarn er også en av gruppene informantene i Torbjørnsens undersøkelse trekker frem som de som har størst utbytte av tegn-til-tale (Torbjørnsen, 2023).

Selv om 61 % av respondentene svarer at de bruker tegn-til-tale med hele barnegruppen, svarer 54 % av respondentene at de begynte å bruke tegn-til-tale fordi det startet et barn med behov for det på avdelingen (Figur 11). Det kan tenkes at tegn-til-tale fortsatt blir sett på som et spesialpedagogisk tiltak, men når personalet begynner å bruke det med ett barn, ser de alle fordelene med å bruke det med alle barna, og da går over til å også bruke det allmennpedagogisk. Det kan også henge sammen med at man ønsker å inkludere det barnet som har bruk for tegn-til-tale, og derfor går over til å bruke det med alle barna. Dette hadde det vært interessant med mer forskning på.

5.3 Antall, valg av, og introduksjon av tegn

Over halvparten av respondentene som har svart at de bruker tegn-til-tale, svarer at de bruker 1-5 tegn i gjennomsnitt med barna per dag (Figur 9), og over halvparten svarer at de introduserer 1-4 tegn i måneden (Figur 8). Dette er for få tegn i måneden ifølge Eli Steinum (personlig kommunikasjon, 8. februar 2023), som mener man burde introdusere rundt 8 nye tegn i måneden. Det lave antallet tegn respondentene oppgir at de bruker og introduserer, kan tyde på at de prioriterer å lære tegn som voksne anser som viktige i kommunikasjonen mellom voksen og barn, som tegn for å spise og sove. Dette kan også ses i sammenheng med at bare noen få av respondentene har svart at bedre kommunikasjon mellom barna er en fordel med å bruke tegn-til-tale (Figur 15). Ut ifra det kan det tenkes at de ansatte ikke prioriterer å lære barna tegn de kunne trengt i lek med hverandre, som er synd da det gjerne er disse tegnene barna trenger, for å kunne inkludere barn som har stort utbytte av å bruke tegn-til-tale, i leken.

Hvilke tegn barna lærer, henger gjerne sammen med hvilke situasjoner respondentene svarer at de bruker tegn i også. 95 % av respondentene svarer at de bruker tegn-til-tale ved måltid, og 79% svarer at de bruker det i samlinger. Derimot svarer bare 37 % av respondentene at de bruker det på tur (Figur 6). Hva sier dette om tankegangen til de voksne i barnehagen?

Dersom man kun introduserer 1-4 nye tegn i måneden kan det tenkes at det er naturlig å velge ord fra den kategorien Braadland (2023) kaller for «ord for handlinger og samspill», da man tenker at det å kommunisere sine behov er viktigst. Men dersom et barn, som har stort utbytte av å bruke tegn, kun lærer tegnene en trenger til måltider og samling, får det da kommunisert tilstrekkelig ute på tur? For å gi barna muligheten til å bruke tegn i flere situasjoner, og da kunne kommunisere tilstrekkelig i større deler av barnehagehverdagen, kan det tenkes at barnehager bør introdusere flere tegn i måneden. Man starter gjerne da med ord man trenger for å kommunisere sine behov, for så å utvide gradvis. For å få til dette er det viktig, som Nordtveit og Edland (2023) fra Solås barnehage påpeker, at man får med alle ansatte, tar opp tegn på hvert personalmøte og involverer foreldrene.

I undersøkelsen vår fremkommer det at den mest populære måten å introdusere nye tegn på er å henge dem opp på veggen eller å vise dem på en skjerm (Figur 7). Dersom tegnene bare blir hengt opp, er det ikke sikkert at barna eller andre voksne får det med seg. Man bør derfor aktivt introdusere tegnene i tillegg, ved for eksempel å nevne tegnene og vise utførelsen av dem i samling. Dersom tegnene kun henger på veggen, er det lett for at de blir oversett, men hvis de aktivt er introdusert for gruppen, kan tegn på veggen fungere som en god påminnelse

(Nordtveit & Edland, 2023). Formatet på plakaten er også av betydning. Dersom bildet av tegnet er lite, kan det være vanskelig å tyde på avstand. Dersom ordet bare er framstilt skriftlig, kan ikke barn uten leseferdigheter se hvilket ord det gjelder. Om plakaten henger høyt på veggen, kan det være vanskelig for barnet å se det. Hvilket rom tegnene henger i, er også av betydning, spesielt om man ønsker at foreldrene skal se dem. Da må de henge et sted foreldrene faktisk er i fra tid til annen. Det er derfor mange faktorer man må være bevisst på dersom man skal ha nytte av å henge opp tegn på veggen eller skjerm.

5.4 Småbarns medvirkning

Respondentene i undersøkelsen er i stor grad overbevist om at bruk av tegn påvirker småbarns muligheter til medvirkning – ingen har svart nei og bare 8 % har svart at de ikke vet (Figur 10). Medvirkning ble også trukket fram i det ene skriftlige svaret (Figur 12). Dette kan stemme med begge synene på medvirkning som kommer fram i Bae (2011) sin artikkel. På den ene siden kan tegn gjøre at småbarn kan medvirke mer direkte i form av selvbestemmelse og individuelle valg. Barn kan for eksempel svare på spørsmål om hvilken aktivitet de vil delta i, ved å gjøre tegnet for aktiviteten. På den andre siden kan tegn gjøre at småbarn selv kan påvirke og øke kvaliteten på omsorgen de får av personalet (Torbjørnsen, 2023), ved at barn kan støtte seg på tegn for å utrykke seg og sitt syn på barnehagens daglige virksomhet.

Hvilken av disse formene for medvirkning mener respondentene at tegn-til-tale påvirker? Hvis man kobler funnet om medvirkning, opp mot funnene om fordelene med bruk av tegn-til-tale, ser man at respondentene mener at tegn-til-tale øker muligheten for medvirkning, gjør det lettere for barna å kommunisere sine behov, og gjør kommunikasjon mellom barn og voksen lettere (Figur 15). Dette kan tyde på at det er det andre av Baes to syn på medvirkning respondentene mener.

Når 92 % av respondentene mener at bruk av tegn-til-tale påvirker småbarns muligheter til medvirkning, og at økte muligheter for medvirkning er en av de mest rapporterte fordelene ved bruk av tegn-til-tale, er det grunn til å tro at småbarns medvirkning er et viktig bruksområde og grunn til å bruke tegn-til-tale blant våre respondenter. Dersom vi hadde hatt et alternativ angående medvirkning i spørsmålet om hvorfor respondentene startet med tegn-til-tale, hadde et ønske om mer medvirkning da kommet fram som en av årsakene? Det vet vi ikke, men er et poeng å ta med videre i framtidig forskning.

5.5 Tegn-til-tale i foreldresamarbeidet, tilvenning og tilknytning

En tredjedel av respondentene oppgir at de involverer foreldre i bruk av tegn (Figur 13). Ved at foreldre kan tegn, kan de oppfatte om barna gjør tegn hjemme (Torbjørnsen, 2023). Det er positivt at barnet opplever en sammenheng mellom barnehage og hjem (Drugli, 2017), og det kan gjøre at tegn-til-tale blir en mer naturlig del av barnas språkmiljø. At respondentene involverer foreldre i bruk av tegn, tyder på at de er bevisst på dette.

Det hadde vært interessant å vite mer om hvordan foreldrene blir involvert. 26 % oppgir at foreldrene får skriftlig informasjon om nye tegn (Figur 7). Får de informasjon om hvilke tegn barnehagen bruker, eller blir de også oppfordret til å bruke tegn-til-tale hjemme? Opplever respondentene en forskjell blant barn som bruker tegn-til-tale hjemme og de som ikke gjør det? Dette kunne vært veldig interessant å se nærmere på, da det som nevnt er fordeler ved at foreldrene er involvert i bruk av tegn-til-tale.

Det hadde vært interessant å undersøke når foreldrene blir informert om bruken av tegn-til-tale på avdelingen. Vil foreldrene få informasjon om tegn-til-tale i forbindelse med tilvenning eller på et foreldremøte? Og blir foreldrene informert om tegn-til-tale når barnet får plass i barnehagen, eller først når barnet begynner i barnehagen?

Blant respondentene oppgir 26 % at de bruker tegn-til-tale i tilvenningsperioden (Figur 6). Det er i tilvenningsperioden at tilknytningen starter, og vi kan derfor si at respondentene bruker tegn-til-tale i forbindelse med å støtte barn i å knytte seg til de ansatte. Det støttes også av de rapporterte fordelene med bruk av tegn-til-tale; lettere kommunikasjon mellom barn og voksen, lettere å kommunisere med barn uten verbalt språk, lettere for barn å kommunisere sine behov, og at de ansatte blir mer bevisst på å snakke sakte og tydelig (Figur 15). Alle disse kan sies å handle om sensitiv kommunikasjon, som er en sentral faktor som påvirker kvaliteten på tilknytningen (Drugli, 2017). Dette kan tyde på at respondentene er bevisste på verdien av tegn-til-tale i et sensitivt samspill med barna i forbindelse med tilvenning og tilknytning, noe som ikke er overraskende da det er en sentral del av arbeidet på en småbarnsavdeling.

5.6 Småbarns bruk av tegn selv imellom

I vår studie ønsket vi også å se på respondentene sitt syn på småbarns bruk av tegn seg imellom. 37 % av respondentene oppga lettere kommunikasjon mellom barn som en av

fordelene ved bruk av tegn-til-tale med ett- og toåringene (Figur 15). Det er én respondent som skriver at da tegn-til-tale ble introdusert, så de at tegn-til-tale ble brukt av barna med hverandre, og at kommunikasjonen mellom det spesifikke barnet og resten av barnegruppen var positiv (Figur 12). Dette utsagnet er et eksempel på at å bruke tegn-til-tale allmennpedagogisk, gjør at barn med behov for det lettere kan samhandle med sine jevnaldrende og bli inkludert i gruppen. Det viser også at barn tar i bruk tegn-til-tale sammen i sin kommunikasjon. Dette stemmer til dels overens med funnene til Torbjørnsen (2023) om at barna i noen grad bruker tegn med hverandre, men mest med barn som har et lite utviklet språk.

Det var ingen som oppga lettere kommunikasjon mellom barn som den største fordel. Dette kan henge sammen med at småbarn ser ut til å i mindre grad bruke tegn sammen, enn voksne med småbarn (Torbjørnsen, 2023). I hennes studie kommer det også fram at tegn generelt brukes mer av de voksne enn av barna. Det kan være flere grunner til dette. Det handler kanskje mer om et lite utviklet vokabular enn om deres motivasjon til å samhandle. Småbarn har også mange andre måter å samhandle på enn å si ord og lage tegn. De bruker hele kroppen og lek i sin samhandling, såkalt toddlerkultur (Løkken, 2004). Dermed står ord for en mindre andel av deres totale kommunikasjon enn det gjør for de voksne. Det kan tenkes at det er noe av bakgrunnen for at kommunikasjon mellom barn ikke nådde særlig høyt opp blant fordelene.

En annen bakgrunn for den noe lavere entusiasmen for småbarns bruk av tegn seg imellom, kan handle om respondentenes syn på verdien av små barns kontakt med voksne og andre barn. Som Løkken (1996) skriver, kan små barn lett distraheres fra kontakt med hverandre, dersom det er en underliggende overbevisning om at små barn har best av voksenkontakt. En slik overbevisning kan også henge sammen med et syn som sier at små barn er for små for vennskap. Dersom barna ikke får tid og rom til å samhandle, følger det naturlig at de ikke bruker tegn sammen heller.

Det kan også være at barna mangler tegnene de trenger i sin samhandling. Man kan som nevnt tenke seg at de voksne introduserer flest tegn som er nyttige for kommunikasjonen mellom voksen og barn, og prioriteter kanskje i mindre grad å introdusere tegn som barna trenger i lek og samspill med hverandre. Å bruke tegn som er basert på barnas interesser og som barna synes er gøy, kan være en fordel for opprettholdelsen av bruken av tegn. For eksempel kan vi se for oss at barna trenger tegn for ord som «Lego» eller for

populærkulturelle referanser som «Bjørnis» i sin lek sammen. Mange respondenter oppgir at de introduserer nye tegn når behovet oppstår (Figur 7), men det kan tenkes at det her dreier seg mest om behov i kommunikasjonen mellom voksen og barn.

Samlet viser disse funnene at tegn-til-tale i noen grad brukes allmennpedagogisk for å fremme småbarns samhandling seg imellom, men at det ikke er blant de viktigste fordelene blant respondentene i denne undersøkelsen.

5.7 Kunnskap om tegn til tale

Blant våre respondenter var det fire som oppga at de har lært om tegn-til-tale i sin utdanning, og tre av disse oppga barnehagelærer som sin høyeste utdanning (Figur 3). Dette var til dels uventet, da vi ikke har hatt om tegn-til-tale i utdanningen før vi begynte på fordypningen LEK301. Det kan tenkes at de har utdanning fra en annen utdanningsinstitusjon enn oss, der tegn-til-tale ilegges større vekt. Eventuelt at de har lært om det i et fag som STM101 (språk, tekst og matematikk). Det kan også variere hvor mye undervisning om tegn-til-tale det var i utdanningen – ble det nevnt, eller var det en mer omfattende innføring?

En relativt stor del av respondentene bruker ikke tegn-til-tale allmennpedagogisk. 26 % oppgir at de bruker tegn-til-tale med spesifikke barn, og 10 % oppgir at de ikke bruker tegn-til-tale (Figur 4). Årsakene blir oppgitt til å være at det er unødvendig, og at de har for lite kunnskap om tegn-til-tale. I tillegg har vi fått et fritekstsvar der det skrives at de ikke har hørselshemmede barn på avdelingen (Figur 5). Det er mulig at respondentene har lite kunnskap om tegn-til-tale, og at den kunnskapen de har, sier at tegn-til-tale er et spesialpedagogisk verktøy som benyttes med enkelte barn med behov for tegn-til-tale. Det kan også tenkes at respondenter som svarte at de ikke har hørselshemmede barn, ikke vet hva som er forskjellen på tegn-til-tale og tegnspråk.

Videre ser vi at 3 % oppgir at de ikke vet om avdelingen benytter tegn-til-tale, og to respondenter oppgir at de ikke vet hvorfor avdelingen ikke benytter tegn-til-tale (Figur 4). Vi har også mottatt et fritekstsvar som sier at tegn-til-tale benyttes i noen sanger (Figur 5). Dette støtter synet om at det er manglende kunnskap om tegn-til-tale blant en del barnehageansatte.

Når man ser dette i sammenheng med at så få respondenter har lært om tegn-til-tale i utdanningen sin, er det ingen overraskelse. På spørsmålet om respondentenes

nysgjerrighet/motivasjon til å benytte og lære mer om tegn-til-tale, ser vi at et klart flertall ønsker å lære flere tegn og/eller lære mer om tegn-til-tale.

6.0 Avslutning

I dette prosjektet har vi gjennomført en spørreundersøkelse for å finne ut hvordan og hvorfor personalet i barnehagen arbeider med allmennpedagogisk bruk av tegn-til-tale med ett- og toåringer. Våre funn er ikke representative for hvordan tegn-til-tale brukes i alle barnehager, men gir en pekepinn på hvordan og hvorfor det brukes. Vi har presentert teori knyttet til tegn-til-tale, som kommunikasjon, toddlerkultur, språkutvikling, barns medvirkning og tilknytning. Dette har vi igjen brukt for å drøfte funn fra spørreundersøkelsen. Funnene fra spørreundersøkelsen viser at personalet i barnehagen i stor grad bruker tegn-til-tale med alle barn. Dette gjør de blant annet fordi de mener at det gjør kommunikasjonen med barn uten verbalspråk lettere, gjør det lettere for barn å kommunisere sine behov, og at det påvirker språkutviklingen positivt. Måten respondentene bruker det på er ved å bruke det i ulike situasjoner som måltid, samling og frilek inne, og de opprettholder bruken ved å introdusere tegn jevnlig i samlinger og henge opp tegn på veggene. Våre funn tilsier at personalet i barnehager synes tegn-til-tale er nyttig å bruke med ett- og toåringer, og 83 % av respondentene oppgir at de vil anbefale å bruke det.

Selv om vi er positivt overrasket over at så mange i vår undersøkelse bruker tegn-til-tale med alle barna, kan vi konkludere med at arbeidet med tegn-til-tale har rom for forbedring og systematisering. En viktig faktor for å lykkes og opprettholde bruken av tegn-til-tale er å ha en plan for hvilke tegn som skal læres. Dette er avgjørende for at personalet kan være gode språkmodeller og for at barna kan lære tegn som både er relevante og interessante for dem. Vi mener det er viktig at barna får lære tegn som er relevante å bruke seg imellom, ikke bare med voksne.

6.1 Veien videre

Vår bacheloroppgave har vært motivert av et sterkt ønske om økt bruk av tegn-til-tale i barnehager. Dette ønsket ble understøttet av funnene fra vår undersøkelse, der 47% av respondentene svarte at de ønsket om å lære mer om tegn-til-tale, og 63% svarte at de ønsket å lære flere tegn. Disse funnene indikerer et behov for økt kunnskap om tegn-til-tale blant barnehagepersonalet.

For å øke kunnskapen om tegn-til-tale blant barnehagepersonalet, mener vi at det bør bli en naturlig del av barnehagelærerutdanningen, spesielt i emnet STM101 (språk, tekst og matematikk), og ikke bare være begrenset til en fordypning. Vi tror at en slik integrering kan

bidra til at tegn-til-tale blir mer utbredt og vanlig i flere barnehager. Dette kan føre til lettere kommunikasjon med de yngste barna, og resultere i positive fordeler som bedre tilvenning og styrking av barnas medvirkning.

- Tegn til tale.blev introdusert av spesialpedagog da ett barn hadde bruk for det. Endringen i barnets forståelse, medvirkning i dagligdagse og generell forståelse var ekstrem stor, samhandling mellom det spesifikke barn og resten av barnegruppa var fantastisk positiv, og vi så att de andre barna.begyndte å bruke tegn til tale til kommunikasjon, ikke bare med det omtalte barn, men også med hverandre og de voksne. Vi så att også andre barn hadde gagn av tegn til tale

Figur 18: Fritekstsvar fra undersøkelsen.

Til slutt ønsker vi å trekke frem dette svaret vi fikk fra en respondent på spørsmålet «Hvorfor startet dere å bruke tegn-til-tale?». Det viser hvor verdifullt det kan være å bruke tegn-til-tale med alle barna, både for bedre kommunikasjonen, men også hvordan det kan bidra til inkludering i barnehagen. Vi oppfordrer ansatte på småbarnsavdelinger til å ta ett- og toåringenes behov for god kommunikasjon, på alvor. Bruk tegn-til-tale, og tenk gjennom hvilke tegn barna selv hadde satt pris på å lære.

7.0 Litteraturliste

- Andresen, G. H. (2020). *Alternativ supplerende kommunikasjon (ASK) for alle barn i barnehagen : hvordan komme i gang?* (1. utg.). Pedlex.
- Andresen, G. H. (2021). *Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) i barnehagen: Hvordan komme i gang?* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Askland, L. & Sataøen, S. O. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (4. utg.). Gyldendal.
- Bae, B. (2011). Barnehagebarns medvirkning: Overordnede perspektiver og internasjonal forankring IB. Bae (Red.), *Medvirkning i barnehagen: potensialer i det uforutsette* (s. 13-31). Fagbokforlaget.
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehagen* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 51-88). Cappelen Damm Akademisk.
- Braadland, N. (2005). *Tegn-til-tale - for alle: en vei til talespråket* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Braadland, N. (2023). Tegn-til-tale - for alle. I I. B. Torbjørnsen, R. Neteland & E. Bugge (Red.), *Tegn-til-tale i barnehage og skole*. Universitetsforlaget.
- Drugli, M. B. (2017). *Liten i barnehagen* (3. utg.). Cappelen Damm
- Greve, A. (2014). De yngste barna i barnehagen. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 123-128). Cappelen Damm Akademisk.
- Gunnestad, A. (2019). *Didaktikk for barnehagelærere: En innføring* (2. utg.). Universitetsforlaget.

- Hvidsten, B. I. B. (2021). Spesialpedagogikkens overordnede mål. I B. I. B. Hvidsten (Red.), *Spesialpedagogikk i barnehagen* (2. utg., s. 19-34). Fagbokforlaget.
- Høigård, A. (2019). *Barns språkutvikling: muntlig og skriftlig* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Krumsvik, R. J. (2013). *Forskningsdesign og kvalitativ metode: Ei innføring*. Fagbokforlaget.
- Løkken, G. (1996). *Når små barn møtes- om de yngste barnas gruppefelleskap i barnehagen*. Cappelen Akademisk Forlag.
- Løkken, G. (2004). *Toddlerkultur: Om ett- og toåringers sosiale omgang i barnehagen*. Cappelen Akademisk Forlag.
- Matovich-Noddeland, M. & Noddeland, P. (2017). *Babytegn: Åpne barnets verden*. Cappelen Damm.
- Nordtveit, M. B. & Edland, G. M. (2023). Suksesskriterier for velykket organisering i praksis. I I. B. Torbjørnsen, R. Neteland & E. Bugge (Red.), *Tegn-til-tale i barnehage og skole* (s. 169-182). Universitetsforlaget.
- Peterson, S. A. (2006). Om å leve i et tospråklig samfunn. I R. L. Anjum & S. R. Jørgensen (Red.), *Tegn som språk: en antologi om tegnspråk* (1. utg.). Gyldendal akademisk.
- Rambøll Management Consulting. (2023). *Markedets beste spørreskjemaverktøy*. SurveyXact. Hentet 25. april fra <https://www.surveyxact.no/om-oss/>
- Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4. utg.). Fagbokforlaget.
- Rognlid, W. & Suhr, G. I. (2023). Tegn-til-tale - framvekst og praksis i Norge. I I. B. Torbjørnsen, R. Neteland & E. Bugge (Red.), *Tegn-til-tale i barnehage og skole*. Universitetsforlaget.

Statistisk sentralbyrå. (2023). *Barnehager*.

<https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>

Svartdal, F. & Blystad, M. H. (2022, 4. oktober 2022). Empati. I E. Bolstad (Red.), *Store norske leksikon*. <https://snl.no/empati>

Torbjørnsen, I. B. (2023). Teikn-til-tale til alle i barnehagen. I I. B. Torbjørnsen, R. Neteland & E. Bugge (Red.), *Teikn-til-tale i barnehage og skole* (s. 71-88).

Universitetsforlaget.

Torbjørnsen, I. B. & Urdal, G. H. S. (2023). Trist? Trøyt? Tørst? Korleis kan bruk av teikn hjelpa dei yngste i barnehagen til å kommunisera behov og kjensler? I I. B.

Torbjørnsen, R. Neteland & E. Bugge (Red.), *Tegn-til-tale i barnehage og skole* (s. 129-140). Universitetsforlaget.

Tufte, P. A. (2011). Kvantitativ metode. I K. Fangen & A.-M. Sellerberg (Red.), *Mange ulike metoder* (s. 71-99). Gyldendal Akademisk

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

8.0 Vedlegg

Vedlegg A: E-post til styrere

Hei _____ barnehage! Takk for telefonsamtalen, og for at dere var interessert i å svare på vårt spørreskjema!

Vi er to studenter ved barnehagelærerutdanningen ved HVL, campus Kronstad, som skriver en bacheloroppgave om bruk av tegn-til-tale med ett- og toåringer i barnehagen. I den forbindelse sender vi ut et spørreskjema som vi håper at du som jobber eller har jobbet med aldersgruppen 1-2 år har mulighet til å svare på.

Formålet med undersøkelsen er å finne ut mer om hvordan tegn-til-tale brukes med ett- og toåringer i barnehager i dag, og vi håper din barnehage kan bidra til dette!

Hvorfor får du spørsmål om å delta? Vi sender spørreskjemaet til ulike barnehager (små og store, kommunale og private, avdelings- og basebarnehager). Vi ønsker både svar fra dere som bruker tegn-til-tale og de av dere som ikke bruker det. Vi henvender oss til cirka 200 ansatte.

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du fyller ut et spørreskjema. Det vil ta deg ca. 5 min. Spørreundersøkelsen gjennomføres via SurveyXact. Denne programvaren samler ikke inn IP-adresser og undersøkelsen er dermed anonym.

Vi ønsker at du som styrer sender denne e-posten videre til personalet. Deltakelse er selvfølgelig helt frivillig. Svarene vil brukes som utgangspunkt for vår bacheloroppgave.

Her er lenke til spørreundersøkelsen:

<https://www.survey-xact.no/LinkCollector?key=ZF5W4HVTJ131>

QR-kode til undersøkelsen:

Frist: 19. Februar 2023

Tusen takk for deltakelsen!

Hvis du har noen spørsmål, kan du kontakte oss på e-post

Student1:

592473@stud.hvl.no

Student2:

592508@stud.hvl.no

Eli Steinum (veileder)

Eli@tegnsentralen.no

Vedlegg B: Spørreskjema

Kjønn?

- (1) Kvinne
- (2) Mann
- (3) Annet

Hvilken stilling har du?

- (1) Pedagogisk leder
- (2) Barnehagelærer
- (3) Barne- og ungdomsarbeider
- (4) Pedagogisk medarbeider
- (5) Annet: Trykk her og fyll ut: _____

Hva er din høyest oppnådde utdanning?

- (1) Barnehagelærer, master
- (2) Barnehagelærer, bachelor
- (3) Annen høyere utdanning
- (4) Fagbrev
- (5) Videregående skole
- (6) Grunnskole

Hvor mange år har du jobbet i barnehage? Fyll inn (med tall, ikke bokstaver):

Jobber du mest med barn 0-2 år?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Jobber cirka like mye med flere aldersgrupper

Har du utdanning eller kurs knyttet til tegn-til-tale? Flere alternativer er mulig:

- (4) Nei
- (1) Ja, i utdanningen
- (2) Ja, kurs i regi av barnehagen eller eier (f.eks. kommunen, Kidsa)
- (3) Ja, kurs i annen regi

Hva er **tegn-til-tale**? Tegn-til-tale er et hjelpemiddel der man lager tegn med hendene for å understreke de meningsbærende ordene i setningen. Tegn-til-tale brukes alltid med tale, og er ikke det samme som tegnspråk, men selve tegnene er hentet fra norsk tegnspråk.

Kilde:

Andresen, G. H. (2021). Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) i barnehagen: Hvordan komme i gang? (2. utg.). Fagbokforlaget.

Bruker dere tegn-til-tale i din avdeling?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Hvor mange år har avdelingen brukt tegn-til-tale?

- (1) Trykk her, og fyll ut under (med tall, ikke bokstaver): _____

- (2) Bruker ikke tegn-til-tale
- (3) Vet ikke

Hvis dere ikke bruker tegn-til-tale på avdelingen, hvorfor ikke? Flere alternativer er mulig

- (6) Vi bruker tegn-til-tale
- (1) Det er unødvendig
- (2) Det er for tidkrevende
- (3) Foreldre viser motstand mot bruk av tegn-til-tale
- (4) Har for lite kunnskap om tegn-til-tale
- (5) Vet ikke
- (7) Annet: Trykk her og fyll ut: (OBS: Ikke skriv navn på barnehagen, avdelingen eller andre personopplysninger): _____

Bruker dere tegn-til-tale med spesifikke barn og/eller hele barnegruppen? Flere alternativer er mulig:

- (4) Bruker ikke tegn-til-tale
- (1) Spesifikke barn
- (2) Hele barnegruppen
- (3) Vet ikke

I hvilke situasjoner bruker dere tegn-til-tale med hele barnegruppen? Flere alternativer er mulig:

- (14) Bruker ikke tegn-til-tale
- (12) Bruker ikke tegn-til-tale med hele barnegruppen
- (1) Samling

- (2) Måltid
- (3) Stell/bleieskift
- (4) Garderobe
- (5) Frilek inne
- (6) Frilek ute
- (7) Voksenstyrt lek
- (8) Tur
- (9) Bringe- og hentesituasjoner med foreldre til stede
- (10) Tilvenningsperioden
- (11) Vet ikke
- (13) Annet: Trykk her og fyll ut (OBS: Ikke skriv navn på barnehagen, avdelingen eller andre personopplysninger): _____

Hvis tegn-til-tale brukes med hele barnegruppen, hvordan introduserer dere nye tegn? Flere alternativer er mulig:

- (9) Bruker ikke tegn-til-tale
- (8) Bruker ikke tegn-til-tale med hele barnegruppen
- (1) Jevnlig i samling
- (2) I samling, men ikke jevnlig
- (3) Når behovet for et tegn oppstår
- (4) Når barn spør eller på annen måte viser interesse for tegn
- (5) Henger opp tegn på veggen eller på skjerm
- (6) I skriv til foreldre, for eksempel ukes- eller månedsbrev eller i app
- (7) Har ikke behov for å introdusere flere tegn
- (10) Vet ikke

(11) Annet: Trykk her og fyll ut: (OBS: Ikke skriv navn på barnehagen, avdelingen eller andre personopplysninger): _____

Hvor mange tegn introduserer dere i snitt hver måned?

(3) Bruker ikke tegn-til-tale

(1) 0

(2) 1-4

(4) 5-10

(5) 11 eller flere

Hvor mange tegn bruker du, i gjennomsnitt, med barna på én dag?

(6) Bruker ikke tegn-til-tale

(1) 0

(2) 1-5

(3) 6-10

(4) 11-25

(5) 26 eller flere

Føler du at bruk av tegn-til-tale påvirker småbarns muligheter til medvirkning?

(1) Nei

(2) Ja, i noen grad

(3) Ja, i stor grad

(4) Vet ikke

Hvorfor startet dere med å bruke tegn-til-tale? Flere alternativer er mulig:

- (7) Bruker ikke tegn-til-tale
- (1) Et barn med behov for tegn-til-tale startet på avdelingen eller i barnehagen
- (2) Ansatte var på kurs om tegn-til-tale
- (3) En nyansatt ønsket at vi skulle ta i bruk tegn-til-tale
- (10) En student eller lærling introduserte oss for tegn-til-tale
- (4) Det oppstod en interesse for tegn-til-tale
- (5) Styrer eller eier av barnehagen (for eksempel kommunen, Kidsa, eller Læringsverkstedet) ba oss om å begynne med tegn-til-tale
- (6) Foreldre ønsket at vi skulle bruke tegn-til-tale
- (8) Vet ikke
- (9) Annet: Trykk her og fyll ut: (OBS: Ikke skriv navn på barnehagen, avdelingen eller andre personopplysninger): _____

Hvordan opprettholder dere bruken av tegn-til-tale på avdelingen? Flere alternativer er mulig:

- (1) Introduserer tegn jevnlig
- (2) Involverer foreldre i bruk av tegn
- (3) Bruk av tegn tas opp på møter
- (4) Bruker tegn i flere enn to ulike situasjoner (for eksempel både samling og måltid)
- (5) Vet ikke
- (6) Bruker ikke tegn-til-tale
- (7) Annet: Trykk her og fyll ut: (OBS: Ikke skriv navn på barnehagen, avdelingen eller andre personopplysninger): _____

Hva mener du er fordelene med å bruke tegn-til-tale med ett- og toåringer? Flere alternativer er mulig:

- (15) Bruker ikke tegn-til-tale
- (1) Lettere for alle å delta
- (2) Lettere kommunikasjon mellom barn og voksen
- (3) Lettere kommunikasjon mellom barna
- (4) Lettere å kommunisere med barn uten verbalt språk
- (12) Det påvirker språkutvikling positivt
- (5) Lettere for barna å kommunisere sine behov
- (6) Øker muligheten for medvirkning
- (7) Positivt for lydnivået
- (8) Barna følger bedre med
- (13) Barna opplever mestring
- (9) Ansatte blir mer bevisst på å snakke sakte og tydelig
- (10) Det gjør overganger lettere
- (11) Det er gøy
- (14) Vet ikke
- (16) Annet: Trykk her og fyll ut: (OBS: Ikke skriv navn på barnehagen, avdelingen eller andre personopplysninger): _____

Hva mener du er den største fordelen med å bruke tegn-til-tale med ett- og toåringer?

- (15) Bruker ikke tegn-til-tale
- (1) Lettere for alle å delta
- (2) Lettere kommunikasjon mellom barn og voksen
- (3) Lettere kommunikasjon mellom barna
- (4) Lettere å kommunisere med barn uten verbalt språk
- (12) Det påvirker språkutvikling positivt

- (5) Lettere for barna å kommunisere sine behov
- (6) Øker muligheten for medvirkning
- (7) Positivt for lydnivået
- (8) Barna følger bedre med
- (13) Barna opplever mestring
- (9) Ansatte blir mer bevisst på å snakke sakte og tydelig
- (10) Det gjør overganger lettere
- (11) Det er gøy
- (14) Vet ikke
- (16) Annet: Trykk her og fyll ut: (OBS: Ikke skriv navn på barnehagen, avdelingen eller andre personopplysninger): _____

Er du, etter å ha svart på dette spørreskjemaet, blitt nysgjerrig eller motivert til å bruke tegn-til-tale? Flere alternativer er mulig:

- (1) Ja, vil lære mer om tegn-til-tale
- (2) Ja, vil begynne å bruke tegn-til-tale med barna
- (3) Ja, vil lære flere tegn
- (4) Nei
- (5) Vet ikke

Vil du anbefale andre barnehageansatte å bruke tegn-til-tale med ett- og toåringer?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke